

עם הקמת חיל-השריון בצבא השביצרי

מח סגן אלוף י. בר

מן הדין שצבא צעיר ילמד לא רק מנסיונו הוא אלא, במידה מרובה, גם מנסיונם של אחרים. צבא קטן עשוי להפיק תועלת אף מנסיונם של צבאות המעצמות הגדולות, בעלי מסורת הארוכה והעשירה במבחנים ממשיים בזמן המלחמה. בכואנו לעשות זאת, אנו נתקלים בשוני המוחלט בנתונים הגיאוגרפיים, האסטרטגיים והכלכליים, בין מצבנו אנו לבין האפשרויות החמריות והמספריות האירגוניות והטכניות, אשר למעצמה גדולה ואפילו לבינונית.

לכן מן ההכרח לפתח מקור לימוד נוסף: נסיון הכוחות המזוינים של הארצות הקטנות שבאירופה וביבשות אחרות. חסרונו של נסיון זה: לרוב הריהו פחות עשיר ומגוון מזה של הצבאות הגדולים. יתרונו לגבינו: היותו קרוב לנו יותר. וזאת כתוצאה מהצורך למצוא פתרונות למבנה ארגוני, למבנה-קרבי, ולאורחי-לחימה מתוך הגבלות גיאוגרפיות, חומריות וכמותיות.

בידוע שתנאינו ובעיותינו בשטח הבטחון הם ללא תקדים וללא השואה, לא אל הצבאות הקטנים ולא אל צבאות הגדולים, על-כן לא נמצא פתרון מוכן מראש שנוכל ל"חקות" אותו, לא בצבאות הקטנים ולא בצבאות הגדולים. אולם לקח הצבאות הקטנים — לא פחות מזה של הגדולים — עשוי לשמש חומר למחשבה, אמצעי לזירבון השיקול-העצמי ומציאת הפתרון הנכון והמקורי, ההולם את מציאותנו המיוחדת. למטרה זו מוקדש מדור זה.

ה צ ב ע י ה

הצבא השביצרי הריהו הצבא המודרני האחרון אשר היה "צבא-רגלים" טהור. לא נכללו בו יחידות או פורמציות משורינות כל שהן פרט ליחידות תותחני-סער (G 13) שהיוו את עתודות הני"ט הניידות של הפורמציות הגבוהות (הדיביזיות והקורפוסים).

מצב זה עומד להשתנות לחלוטין לאחר החלטת בית-הנבחרים השביצרי באביב 1951, על תכנית של הגברת הויון של הצבא וחידושו. תכנית זו כוללת גם ההחלטה לרכוש 500—600 טנקים בינוניים ר-200 תותחני-סער נוספים.

קדם להכרעה זו ויכוח ער ומקיף בחוגים הצבאיים על תפקיד חיל-השריון ומקומו במערך בטחון המדינה. לאחר שסוים הויכוח ע"י החלטת המטה-הכללי, הממשלה ובית-נבחרים לטובת מחיבי הקמת חיל חדש — הוטל על איגוד הקצינים השביצריים, לערוך מחקר בעניין חיל זה. מבנהו והשתלבותו במבנה הכללי של הצבא, מבנה יחידות-היסוד, בעיות אימון וכד.

להלן יובאו השלבים השונים של הויכוח והמחקר, כפי שהם משתקפים מתוך העתונות הצבאית השביצ-

רית ומתוך המסמכים הרשמיים. כמרכן תובאנה ההצעות השונות שסוכמו ע"י הרוב והמיעוט בוועדת המחקר הנ"ל.

שיקולי-יסוד להקמת חיל השריון

א. נתונים גיאוגרפיים צבאיים

מבחינה גיאוגרפית צבאית מתחלקת שביצריה ל-2 מרחבים יסודיים גדולים. הראשון הוא: החלק הצפוני, צפוני-מערבי וצפוני-מזרחי של הארץ הנקרא בשפה הצבאית השביצרית: "מרחב הביניים" (MITTELELAND) רכזו ממזרח למערב ק"מ 250 ועמקו מצפון לדרום לא יותר מ"50 ק"מ. מרחב זה גובל עם צרפת, גרמניה ואוסטריה, כולל סוגי שטח מיר שוריים וגלילים, חוצים אותו נהרות אשר אינם מהיים מכשולים רציניים לגבי צבא חדיש.

במרחב זה נמצאים ריכוזי האוכלוסיה והתעשייה הגדולים של הארץ, ביניהם: ציריך, באזל, נאָפֿ-שאתאָל וכן הבירה באָרן. מרחב זה נתברך גם ברשת כבישים צפופה ומפותחת.

המרחב השני של הארץ מבחינה גיאוגרפית צבאית הריהו חלקו הדרומי המערבי של המרכז. מרחב זה מכוסה הרים וגבעות, עני, יחסית, בדרכי

היה סבור פיקוד הצבא השביצרי שיוכל להגן גם על השטחים החיוניים של „מרחב־הבינים“ בכוח רגלי בעיקר, המצויד בתותח נ"ט גרור של 47 מ"מ בתוספת כמה יחידות נ"ט גדולות יותר, שנכללו בעוצבות (פוזמציות) מיוחדות ממונעות שמגן בריגדות קלות.

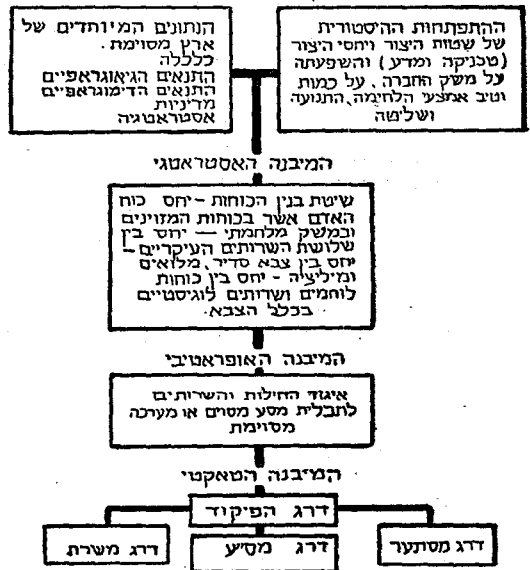
מסעות הבזק של הגרמנים — בפולין, בחזית המערבית, בארצות הבלקן ובברית המועצות (בשנתיים הראשונות) — העמידו את פיקוד הצבא השביצרי (וכמו־כן את כל העולם) על טעותו ועל המציאות המרה. בתקופה שבין יולי 1940 ועד לנחיתה של בנות הברית כאביב 1944, נוצרו מצבים אסטרטגיים שונים אשר עשו את פלישת צבאות הציר לשביצריה לאפשרות מעשית. התכנית האופרטיבית שפיקוד הצבא השביצרי הכין כתשובה לאפשרויות אלה לא יכלה להיות אלא ריכוז הצבא ב„מעוז־ההרים“ והפקרה של אותו מרחב שכלל את השטחים החיוניים האסטרטגיים של הארץ; וזאת, לאחר פעולות שההיה והטרדה קצרות־יחסית. כתוצאה מחימוש הנ"ט המצומצם והקלי־יחסית, ומחוסר ניידותו של רוב רובו של הצבא השביצרי — הפך לנמנע אפילו נסיון של עמידה ממושכת ב„מרחב־הבינים“. מזלה של שביצריה שלא הועמדה בפני הנסיון המעשי של ביצוע תכנית זו, אמנם עצם מציאותה של אפשרות כזאת, אף היא שימשה אזוהרה חמורה לצבא ולכלל העם השביצרי כאחד.

אזוהרה נוספת ניתנה ע"י תכנית פלישה גרמנית — אשר התגלתה לאחר המלחמה לכל פרטיה — תכנית שנקראה על שם מחברה: „תכנית באַמַּץ (BOEHME) תכנית זו התבססה על ההנחה של החולשה הגיאוגרפית הצבאית שצוינה לעיל. חולשה זו הוגדרה בהקדמה לתכנית כך: „העומק הקטן של הארץ שגורם לזהות כמעט בין הספר, שדה־הקרב, מרכזי האספקה והבסיס התעשיתי“. לכן סברו המתכננים הגרמניים שבכוח 3 דיביזיות משוריות 4 דיביזיות ממונעות, יוכלו במשך יומיים לכבוש את „מרחב־הבינים“ על ריכוזי התעשייה ודרכי התחבורה שלו. בעת וכעונה אחת תתקופנה דיביזיה מוצנחת 4 דיביזיות הרריות — ממרחבי הערכות שבאיטליה — את „מעוז־ההרים“ (או לפחות את חלקיו העיקריים). מלקח זה של מלחמה ע"י השניה (על־אף היותו תיאורטי בלבד) הסיקו המוסדות האחראיים בשביצריה מסקנות ברורות. מסקנות אלו מנוסחות בבחירות ובקיצור בהנמקת הממשלה לתכנית הזיון החדשה: „הצבא שלנו צריך להיות מסוגל להגן

החבורה מפותחות לכל־רכב ממונעים (פרט למסילת הברזל). חלק זה מההוא את „מעוז־ההרים“, ה„ראָדווי“ המסורתי. מבצר שנוסף לכווח הטבעי, עוד הוגבר ע"י המבצרים הגדולים סנט־מורוץ בדרום, סנט־גוסטהר במרכז וסאָראַגאנס במערב.

מבנה גיאוגרפי צבאי זה של שביצריה הוא למעשה „הפוך“ מבחינת הצרכים הבטחוניים של הארץ. השטחים החיוניים האסטרטגיים — כלומר, מקורות־הכוח והנהלת המלחמה — מהוים זירה נוחה לפעולה נמרצת ומהירה של חוקף;

התפתחות המיבנה וגורמיו

בעיקר לפעולה בכוחות משוריינים וממונעים וכאשר לתוקף עדיפות אוירית. לעומת זאת, אותו מרחב שעשוי להיות לטובת המתגונן, ושבו ישנם כל הסיכויים לצבא הרגלים בחיפוי ארטילרי לעמוד בהצלחה בפני התקפות של כוחות ממונעים מן היבשה ומן האויר — מרחב זה אינו „מכסה“ את איזורי המפתח האסטרטגיים של המדינה ואינו מגן על מקור רות־הכוח העיקריים שלה.

ב. לקח מלחמת העולם השניה

בפרוץ מלחמת העולם השניה היה הצבא השביצרי שותף לאשליה של רוב הצבאות האחרים (אם כי פחות מהאחרים) שתותח הנ"ט, בעל קוטר הקטן, המאוגד ביחידות קטנות (עד 12 תותחים) בחטיבות חיל הרגלים היה תשובה מספקת להתקפת משוריינת. ולכן

על כל חלקי ארצנו: על הגבול, על מרחב-הבינים, ובמעוזה-ההרים גם יחד. במקרה של מלחמה לא יוכל בשום פנים להפקיר את החלקים המאוכלסים והעשירים ביותר שבמדינה, ללא התגוננות עקשנית.

זהו השיקול אשר ביסוד הריאורגניזציה שחלה בצבא השביצרי במשך השנתיים האחרונות והוא הנימוק המכריע להקמת חיל-השריון.

מסקנות אופרטיביות וטקטיות מהנחות היסוד האסטרטגיות

שני גורמים התמזגו לקביעת התפיסה האופרטיבית החדשה בקרב הצבא השביצרי. הם: מצד אחד הלקח האסטרטגי ממלחה"ע השניה — ומצד שני השאיפה לניטרליות של הארץ (כלומר, הגנה נגד כל תוקף אפשרי בכוחות עצמיים בלבד, ללא השתלבות לברית צבאית איזו שהיא).

התכנית האופרטיבית לפיה נערך הצבא השביצרי במלחה"ע ה' היתה: כוחות מיוסוך והשהיה בלבד ב"מרחב-הביניים" — וריכוז הכוחות העיקריים להגנה עקשנית ב"מעוז-ההרים". אבן-הפינה המסורתית של האסטרטגיה השביצרית — הניטרליות וההתגוננות בכוחות עצמיים — מוציאה גם עתה, כמו בעבר, מכלל אפשרות מהלכים אופרטיביים יזומים אשר אינם בטריטוריה השביצרית. אולם ההחלטה החדשה בדבר שמירת השלמות המוחלטת (עד כמה שאפשר) של כל הטריטוריה השביצרית בפני התקפה, גרמה לביטול התכנית האופרטיבית הקודמת הנ"ל.

ולא זו בלבד: גישה חדשה זו מחייבת ביצוע אופרטיבי יזום, נייד ותוקפני של האסטרטגיה הדפנסיונית הכללית. מסקנה מעשית ראשונה מגישה זו היא הפיכת אזורי-הספר הבלתי-אמצעיים ממרחבי השהיה למרחבי עמידה ממושכת.

דבר זה מביא לשתי מסקנות נוספות: א. חיזוק ההגנה המרחבית המיוחדת במינה בשביצריה; מעתה לא ימלא כוח זה תפקיד של מיוסוך, אלא תפקיד של חיפוי. וב. חלק ניכר למדי של הצבא השביצרי יערך מראש ב"מרחב-הביניים" — תחת החיפוי הנזכר — ללחימה ממושכת ונמרצת. מכאן, שהצבא השביצרי צריך למצוא את המכשירים הטקטיים והשיטות הטקטיות כדי לעמוד נגד אויב עדיף בשריון ובאוויר במרחב פעולה שהוא נוח לאותו אויב. וזאת — תוך כדי ביצוע מכות-נגד והתקפות-נגד

תכופות. רק אורח-פעולה כאלה ישמרו בפני הבקעה עמוקה ע"י התוקף; הבקעה שתהיה מלווה בסכנה שיכבשו השטחים החיוניים האסטרטגיים ויכותר רוב הכוח הלוחם. שוב אין "מעוזה-ההרים" מהווה את המתחם ההגנתי העיקרי. כיום הוא מהווה את עומק זירת המלחמה העיקרית ועומק מערך ההגנה הכלל-ארצי. בהתאם ללקח מלחה"ע השניה נתבע הצבא השביצרי להגן על העומק הזה בפני סכנה חדשה: הנחיתה מן האויר. אף נגד סכנה זו לא די ביתרונות השטח ובביצורים קבועים. כאן דרושות פעולות יזומות. א. באויר, לפני הנחיתה — וב. ביבשה, לאחר הנחיתה.

נתונים נוספים בעלי השפעה על הפתרון

ההגדרה מחדש של התפישה האסטרטגית ושל דרכי הביצוע האופרטיביות של הגנת המדינה השביצרית, עדיין אינה עונה על הבעיה. הוטל על החוקרים למצוא את המימוש המעשי לתפישה זו מבחינה טקטית ואירגונית. לשם-כך היה עליהם להביא בחשבון עוד את הנתונים הבאים:

א: גורמים גיאוגרפיים והשפעתם הטקטית והאופרטיבית. גם "מרחב-הביניים", הנוח-יחסית, להפעלת שריון, אינו משמש קרקע אידיאלית לטנקים. הוא גלי בעיקרו, מכוסה יערות ואינו מאפשר פריסה של עוצבות שריון גדר לוח (כך, לפחות, לפי הערכה של החוגים הצבאיים השביצריים). בגלל עומקו ורוחבו המוגבלים (50 x 250 ק"מ) אין מרחב זה מאפשר תמרון נרחב לעוצבות בממדים אלו — עוצבות של התוקף ולא כל שכן של המתגונן השביצרי. המוגבל מראש בגבולות ארצו הוא (לדעת אותה הערכה).

ב: המצב האוירי. החוקרים שנתבעו לנסח את התשובה הטקטית-ארגונית לגישה האופרטיבית החדשה הניחו מראש שלאויב המשוער תהא עדיפות אווירית מוחלטת. מהנחה זו משתמעות מסקנות לגבי חופש התנועה הטקטי והאופרטיבי, ביום ובלילה; ניצול רשת הכבישים; אפשרות של סיוע אווירי; או עליונות אווירית זמנית לצבא השביצרי בעת מהלכי-הנגד היוזמים שלו.

ג: מבנה היסוד של הצבא השביצרי. החוקרים היו צריכים להתחשב במבנה הכללי המיוחד במינו של צבאם, המבנה המיליציוני. פירור שו: שרות חובה קצר מאוד (4 חדשים בשירות

שריון או אמצעים נ"ט

בהנחות ייסוד שלהלן לא היה קים כל ויכוח בחר גים הצבאיים השביצריים: שהנחות המזוינים במב"נה הנוכחי ובציוד הנוכחי אינם מסוגלים למלא את המשימה החדשה, שריבוי כלי-נ"ט גרורים בעלי קרטר קטן (עד 57 מ"מ) אינו יכול להוות פתרון לבעיות העומדות על הפרק. אולם, פרט לאחדות מהנחות משותפות אלו, בחלקן הדעות.

בקרב הקצינים השביצריים קמה אסכולה — שבראשה התיצב הקולונל ז'אקה, חבר בית הנבחרים השביצרי — שהשקפותיה התבססו על ההנחות דלקמן: א. אין אפשרות ואין צורך לשנות את האופי היסודי של הצבא השביצרי כצבא-רגלים וכצבא מיליציוני, עקרון שאי-אפשר לשמור עליו (לדעתם) במקרה של הקמת חיל-שריון. ב. הפתרון הטקטי-טכני למימוש התפיסה האופרטיבית החדשה היא- להיות זול-יחסית, מבחינה תקציבית וניתן לביצוע ע"י האמצעים התעשייתיים של שביצריה עצמה, ללא הזדקקות לרכישה מן החוץ. ג. לקוח מלחמה"ע השניה הוכיח (לדעתם) את עדיפות כלי-הנ"ט למיניהם על השריון. ד. פני-השטח של "מרחב-הביניים" — אשר לפי ההערכה הבללית השביצרית יחייבו את פיצול התוקף ויגבילו את יכולת תמרונו — הם לטובת פעולה נגדית באמצעי נ"ט של המתגונן ולא לטובת שימוש בשריון מצדו.

כמסקנה מהנחות אלה הציעה אסכולה זו ארבעה אמצעים עיקריים לפתרון הבעיה. אמצעים אלה הם: א. שימוש מרובה בשדות-מוקשים גדולים, הגנתיים בעיקר. ב. ריבוי בכלי נ"ט קצרי-טווח בחיל-הרגלים: רמון-רובה נ"ט ובזוקה. ג. הצטיידות של חיל-האוויר ברקיסות ואי-מון מיוחד של חיל זה לפעולה נ"ט באמצעים אלה. ד. כאמצעי עיקר — תותח נ"ט ממונע בעל קוטר גדול, מוגן ע"י שריון קל בלבד או ללא שריון כלל. יתרונו של זה בעיקר בניידותו ותמרינותו בהשגחה וואה לטנק הכבד יותר, בעל תמרינות ושדה-ראיה מוגבלים. בנקודה זו הגיעו מספר קצינים שביצריים אפילו לידי דרישה להפיכת כל ארטילריית-השדה הארטילריה הבינונית בעלת מסלול תעופה שטוח לתותחים סע-עצמיים בלתי-משוריינים אשר יכולים למלא למלא תפקידי נ"ט.

מול אסכולה זו התיצבה קבוצה אחרת, אשר דבריה היו עורך הבטאון של הצבא השביצרי הקרולונל בריגדיר אולמן, ירר איגוד הקצינים השביצריים.

סדיר ר-20* יום מדי שנה בשנה במילואים (טוראים), דבר שחייב להשפיע על כל שאיפה להכניס כלי-נשק חדשים, או להקים חילות חדשים בתוך צבא זה.

ד: גורמים תעשייתיים תקציביים דינמיים. אותם חוקרים, שחיפשו אמצעי-לחימה יענו מבחינה טקטית על הבעיה האופרטיבית לא-כלו להתעלם בשיקוליהם מן האפשרויות האוביקטיביות להשגת אמצעים כאלה.

לשביצריה תעשית מכונות, תעשיה כבדה ואף תעשיות נשק משוכללות מאוד. אולם, הארץ מחוסרת כל חומרי גלם לתעשיה זו. פירושו של דבר, שתמיד תזדקק ליבוא של חמרים כאלה, אשר עלול להפסק בעת מלחמה. מסיבות שונות אין התעשיה השביצרית מסוגלת, לפי שעה, ליצור כלי-נשק מהכבדים ביותר כגון: תבניות שריון כבדות, מרכבים לטנקים ולתרי-תחיסור וכדומה. חוקרי הצבא השביצרי נאלצו להביא בחשבון שפיתוח טיפוס שריון מקורי, לדוגמה, יארך בתנאים הקיימים של התעשיה, למעלה מ-5 שנים, לפני שאפשר יהיה לגשת ליצור המוני. ייצור כזה יהיה גם יקר ובלתי-כדאי ביותר בעיני התעשיה השביצרית כתוצאה מהשוק ה"מוגבל".

על-כן התגבשה המסקנה שכל אמצעי לחימה חדש הדרוש לביצוע טקטי של המשימה האופרטיבית החדשה, תאלץ המדינה לרכוש בחוץ-לארץ, אצל אחת ממעצמות התעשיה הגדולות. מסקנה זו הבלטיה שני גורמים נוספים: את הגורם התקציבי ואת הגורם המדיני.

כל תכנית של ריאורגניזציה ושל הקמת חילות חדשים או השגת אמצעים חדשים היתה צריכה להתחשב בסכום של מיליארד 250 מיליון פרנקים שביצריים, שהוקצב ל-5 שנים בתכנית הזיון ל-1951. לא היה קל השיקול: מאיזה מקורות לרכוש ציוד בחוץ-לארץ — תוך כדי שמירה על העקרון היסודי של גיטרליות ואי-תלות מחלטת, או תוך כדי ויתור על עקרון זה ובניסה לבריתות ולהתחייבויות צבאיות.

לנוכח ההנחות האסטרטגיות, המשימה האופרטיבית, הצרכים הטקטיים והנתונים הנוספים המפורטים לעיל, התנהל הברור אשר הסתכם בהחלטה להקים חיל-שריון.

* 20 ימי אימון בשנה הם מכסימום הזמן הקצוב לפי החוק למילואים; אולם מדי שנה נקבע מחדש זמן האי-מונים לאותה שנה, כגון: 10, 13 וכדומה. — המער. ** מצב זה קים למעשה על אף יכולתה הפוטנציאלית של שביצריה. ראשונה בין הסיבות לכך: העובדה שהתעשיה נתונה בידיים פרטיות ואינה כפופה לתכנון ממלכתי.

בית-ההנבחרים השביצרי החליט להקציב מכספי תכנית הזיון 400 מיליון פראנקים לרכישת 400-500 טנקים בינוניים (50-40 טון) בעלי תוחב בקוטר 90 מ"מ או יותר (לדוגמה פאטון, צנטוריון, J.S.-3) כמרכון הוחלט לרכוש 200 תותח-סער נוספים "AM X 13". בזאת התקבלה, מבחינה עקרונית, דעתה של האסכולה השניה.

מעשה נכנס הביורר בחוגים הצבאיים השביצריים לשלב נוסף: ביורר בענין האיגוד הטקטי והאופרטיבי של השריון ותותח-הסער ואופן הכללתם במבנה הכללי של הצבא.

המבנה הבסיסי

בסוף 1951 הוקמה ועדה חדשה של איגוד הקצינים השביצריים, שמנתה 10 קציני צבא-קבע ו-34 קציני צבא-מילואים בדרגות המקבילות לסגן ועד אלוף-משנה. הוטל עליה להכין מחקר על בעיות המבנה והאיגוד הטקטי והאופרטיבי של החיל החדש ולהגיש הצעותיה.

1. הפלוגה: בין כל חברי הועדה היתה קימת אהדת-דעות בדבר מבנה יחידת היסוד הטקטית הקטנה ביותר של חיל השריון. הוצעו שני טיפוסים-פלוגה: (א) פלוגת השריון בעלת 13 טנקים (3 מחלקות של 4 טנקים כ"א וטנק אחד במחלקת המפקדה); (ב) פלוגת תותח-הסער "AM X 13 או G 13 בעלת 10 כלים (3 מחלקות של 3 כלים וכלי אחד במחלקת המפקדה). לכל אחת מהמחלקות בפלוגה (משני הטיפוסים) — תוצמד כתת-רגלים-בחצי-זחל. נוסף על כך כוללת כל פלוגה (משני הטיפוסים) את היחידות דלקמן:

- (1) מחלקת-חרצ"ם (חיל-רגלים-צמד) על תצ"חלים.
- (2) מחלקה נגד-מטוסית בעלת 4 כלים סע-עצמיים (שעל כל אחד מהם 4 תותחי נ"מ של 20 מ"מ או 2 תותחים של 34 מ"מ).

(3) מחלקת מפקדה המורכבת מטנק פיקוד או תותח-סער פיקוד, כתת-רגלים על חצי-זחל, סדנא פלוגתית, מנוף פלוגתי וכלי-רכב-לחלקי-חילוף וכד.

2. הגדוד: מבנה הגדוד המשווין אף-הוא לא שימש כל נושא לויכוח. הרכבו המוצע: 2 פלוגות שריון ופלוגת תותח-סער. נוסף לכך כולל הגדוד פלוגת מפקדה בת 5 מחלקות כדלקמן: (א) מחלקת הפיקוד בעלת 2 טנקים ותותח-סער אחד, (ב) מחלקת רוכבי אופנוע, (ג) מחלקת

"AM X 13" הריהו למעשה טנק-קל אשר השימוש בו בצבא השביצרי הוא כתותח-סער.

צריים — הקולונל ד' ה' ל' ר ומספר קצינים מהמטה הכללי. אסכולה זו בדקה קודם-כל בדיקה קפדנית את הפתרונות שהציעה הקבוצה של קולונל ז' א ק ה והצביעה על מגרעותיהם הבולטות: א: ל מ ו ק - ש י נ" ט ע רך משהה ומעכב בלבד גם כאשר משתמשים בהם בכמויות מרובות. אין בכוחם לעצור אויב סופית או להשיג הכרעה. כדוגמה הובאו מערכות רבות של מלחה"ע השניה, כגון: אל-עלמיין, כשלתוקף עדיפות-אש מוחלטת, הריהו יכול לפרוץ גם את שדה המוקשים העמוק והמוגן ביותר. כמר-כן הדגישו את חוסר הגמישות שכופה על המתגונן הכנה מראש של שדות מוקשים גדולים ומכשולים נ"ט אחרים. ונוסף לכך מגלה הנחתם המוקדמת את תכניותיו לאויב. ב: שהתקוה להפעלה נ"ט של חיל-האוויר במדדים גדולים, בתנאים של עליונות אוירית משוערת לאויב, הריהי מופרכת מיסודה. ג: אמצעי הנ"ט של הרגלים הם מוגבלים לפי שעה בטוחם היעיל ל-500-600 מ' ולכן אינם יכולים להתמודד עם תוחת הטנק שיכול לפעול מטוח של 1500 מ', התקוות שתלו בקנה-ללא-רתע — ככלי אשר יעמיד את ההגנה הנ"ט של חיל-רגלים על יסודות חדשים — התבדו כתוצאה מנסיון קוריאה. הוכח שמהירות הלוע שלהם נמוכה מדי ולכן כוח החדירה של נשק זה מול טנקים בינוניים אינו מספיק. ד: הבקורת הקשה ביותר התרכזה בענין יכולתו של התותח-הממוצע שאינו משוויץ להתמודד בהצלחה עם שריון תוקף עדיף במספרו ויכולתו להוות כלי-מסייע יעיל למכות ולהתקפות-הנגד של הרגלים. בקורת זו התעכבה בעיקר על נקודות טקטיות טכניות שהעיקריות בהן: בניידות — הבדל קטן לטובת תותח-סע-עצמי שאינו משוויץ; — בשריון — הבדל גדול לטובת הטנק. מכאן — יתרון גדול לטובת הטנק בדירקרב בין שניהם.

קבוצת אולמן-ד' ה' ל' ר הגיעה למסקנה הסופית, שהתשובה הטקטית-טכנית על הבעיה האופרטיבית החדשה היא: תוחת נ"ט בעל קליבר גדול (75-120 מ"מ), נייד ומוגן היטב ע"י שריון, במלים אחרות — טנק בינוני או משהו ממוצע בין טנק כזה ותותח-סער משוויץ (כמובדל מתוחת סע-עצמי שאינו משוויץ או בעל שריון-קל בלבד). רק מיווג כזה יתן מכשיר שיאפשר לרגלים לעמוד בפני התקפה משורינת בתנאים הגיאוגרפיים של "מרחב-הבינים" ויוכל לסייע לחיל העיקרי הזה באופן יעיל בביצוע מכות-נגד והתקפות-נגד.

חקן של גדוד משורין

פלוגת תותחי-סער	פלוגת טנקים ביוניש	פלוגת טנקים ביוניש	פלוגת מפקדה
מקרא ליהודות			
● ● ● ● מחלקת מפקדה		● ● ● ● מחלקת רכבי אופנוע	
● מחלקת תורם		● מחלקת תקינים	
● מחלקת ציוד		● מחלקת מפקדה (א-ט)	
● ● ● ● מחלקת טנקים		● ● ● ● מחלקת טנקים	
● מחלקת תותחי-סער		● מחלקת תותחי-סער	
● מחלקת תורם		● מחלקת תורם	
● מחלקת תורם		● מחלקת תורם	
● מחלקת תורם		● מחלקת תורם	
מקרא לפקדו			
● טנק ביוני			
● תותח סער (4.5)			
● חצי דחל לתורם			
● מבנית סדנה			
● גונבות גור			
● עקב			
● תותח נ"מ כבדני טע-עצמי			

הוחלט לבנות את היחידות הטקטיות הבסיסיות מידי ביותר של פעולת הטנקים ותותחי-הסער. לכן כ"ממוזגות" משורין וחרצ"ם.

ג: הגנה נ"מ. כתוצאה מההנחה שלאויב עליונות אווירית מוחלטת - החליטה ועדת-המבנה שתנועת יחידות שריון ופעולתן בתנאים השביצריים תהיינה אפשריות רק אם לכל יחידות יסוד תהיה (בר סף למק"בים הנ"מ של הטנקים ותותחי-הסער) הגנה נ"מ נוספת בצורת מחלקת תותחי נ"מ קלים, רביקניים, גיידים.

ד: שרותי תיקון. בצדק הניחו מחברי ההצעה - לנוכח נסיון מלחה"ע השניה - שאפילו יחידות-היסוד הקטנות ביותר, הפלוגה - ולא-כ"ל שכן הגדוד - מן ההכרח שתהיינה מסוגלות לבצע את התיקונים הראשוניים וההכרחיים באופן עצמאי; וכמובן שתוכלנה הן עצמן לגרור את כליהן אשר יצאו מכלל פעולה אל יחידות התיקון של העוצבות.

ה: חר"פ. כסיכום נכון מאוד נראית סברת הועדה שבעיות החר"פ של שריון הן מיוחדות במינן. על-כן מן הדין לתת כבר לגדוד המשורין מחלקת חר"פ ממונעת ומשוריינת אשר יכולה לדאוג לפינוי עצמאי בתנאי הקרב המשורין.

בעיות המבנה האופרטיבי

יכוח נוקב התעורר בועדה בדבר הכללת השריון בעוצבות היותר גבוהות ותפקידו האופרטיבי. נראה שויכוח זה עדיין לא סוכם.

כיצד בנוי הצבא השביצרי כיום? כדי שנבין את הנקודות השנויות במחלוקת נראה תחילה, מהו המערך המלחמתי הכללי של הצבא השביצרי. מערך זה מבוסס על ארבע מסגרות אופי-רטיביות גבוהות (4 קורפוסים) הוהים, פחות או יותר, עם 4 גזרות הפעולה האופרטיביות של הארץ בעת מלחמה: צפון, מערב, מזרח, דרום-מרכז. בין ארבע המסגרות האלה מתחלקות 15 העוצבות הטקטיות העיקריות של הצבא: 8 דיביויות הרגלים, דיביויה הררית, שלוש בריגדות הרריות, שלוש בריגדות קלות. ההערכות המשוערת היא: כל אחד מהקורפורסים כולל שתיים עד שלוש דיביויות רגליות ובריגדה הררית אחת; לכל אחד משלושת הקורפוסים שגזרות פעולתם כוללות חלקים מ"מרחב-הביניים" - כפופה בריגדה קלה אחת; והקורפוס החופף את רוב השטח ההררי (המרכזי והדרומי) חולש מלבד על הדיביויה ההררית גם על חילות המצב הסטטיים של "מעוז

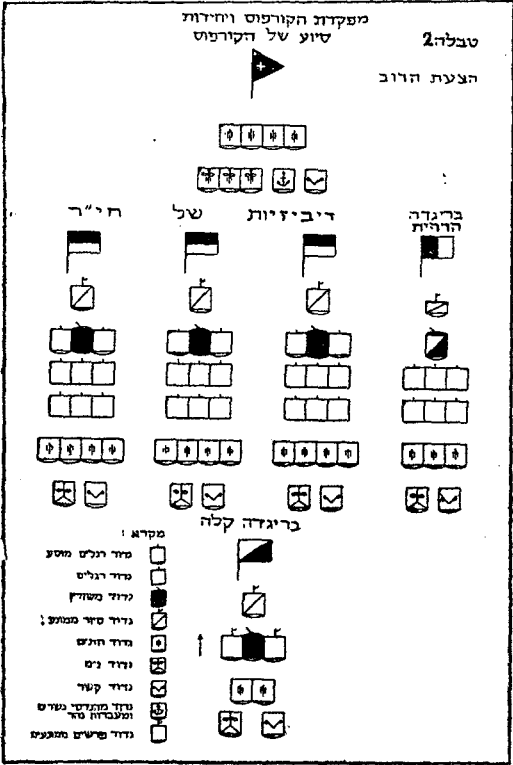
תיקונים, ד) מחלקת ציוד, ה) מחלקת חר"פ. כל גדוד משורין כולל תמיד 4 כלים משוריינים רורביים למי-לוי האבידות הראשונות. הנימוקים לקביעה זו של מבנה הפלוגה והגדוד היו אלה:

א: האיגוד של טנקים ותותחי-סער. הועדה הכירה ברורות בהשלמה ההדדית הטקטית אשר משלימים אלו את אלו ותותחי-הסער והטנרקים. יחד עם זה הגיעה למסקנה שלא תהיה תועלת בהשלמה ההדדית זו ברמה נמוכה יותר מזו של הגדוד. מכאן - יצירת פלוגות טנקים ופלוגות סער "טהורות" מצד אחד; ומצד שני יצירת גדוד "מעורב".

ב: האיגוד של חרצ"ם. חברי הועדה סברו שבתנאי המלחמה החדישה בכלל - ובתנאים של שטח הררי, גלי ומבוחר בפרט - הכרחי הצי-ות* ההדוק והמתמיד ביותר בין שריון לבין הרגלים. מטרת הציוות: הגנה על השריון בפני מארבים של תותחי נ"ט מחופרים, ציידים-טנקים רגליים, מיקוש הסרדה; וכמובן ניצול

* ציוות - יצירה צוות הפעולה בהם.

מבנה של קורפוס שביציר
בשילוב יחידות השריון מנתו

ההרים" הראדוויי. גמישות אופרטיבית, אפשרות קיבוץ זרובות ויצירת מאמץ עיקרי להתקפת-נגד אופרטיבית — אלה הושגו במבנה זה ע"י אפשרות העברת העוצבות הטקטיות העיקריות והשלימות (דיביזיות ובריגדות) מקורפוס לקורפוס.

כיצד לשלב את השריון במבנה הנוכחי? הבעיה אשר עמדה לפני הועדה היתה כיצד לשלב את גדודי השריון במבנה זה לנוכח ההנחות האסטרטגיות והמגמות האופרטיביות אשר צוינו לעיל. בנידון זה הושמעו 3 הצעות:

1. הצעת הרוב. הצעה ראשונה שהציע הרוב בוועדה, היא: פיזורם של גדודי השריון בין העוצבות הטקטיות העיקריות ושילובם המלא בתוכן. לאמור, שבכל אחת משמונה דיביזיות הרגלים יש להפוך אחת משלוש חטיבותיה לחטיבה ממונעת-מעורבת. כל חטיבה ממונעת-מעורבת תכלול גדוד משורין שמבנהו צוין לעיל ו-2 גדודי "ליווי" רגליים (מוסעים במכוניות משא שאינן משוריינות וולא יכולת תנועה בשדה). יחד עם זה הציעו בעלי פתרון זה להקציב לחלק מהעוצבות הרגליות (הדיביזיות ה-9 והבריגדות 10, 11, 12) גדודים משוריינים בעלי היקף מצומצם יותר, המתאים לשטח ההררי.

רוב הועדה סיכם את מסקנותיו גם לגבי ריאורי גניזיפה של הבריגדות הקלות. עוצבות אלה היו מורכבות בעבר מחטיבת פרשים-ממונעת, חטיבת רוכבי-אופניים וגדוד רוכבי אופנוע; נוסף לכך כללו גם ארטילריה, מהנדסים, יחידות נ"ט גרורות. תפ"קידן היה — סיור אופרטיבי ופעולות השהיה ב"מר-חב"הביניים".

רוב הועדה מציע לבנות את הבריגדות האלה מגדוד משורין אחד ו-2 גדודי פרשים-ממונעים מוסעים ברכב בעל כושר תנועה בכל סוגי הקרקע. כמור כן, מציע הרוב, לתת לכל אחת מ-15 העוצבות הטקטיות העיקריות גדוד סיור ממונע המורכב מ-3 פלוגות ג'יפים וכלי-רכב בעלי כושר תנועה בכל שטח, בצירוף פלוגה אחת של תותח-סער (6 כלים). הצעה נוספת: לבטל את יחידות הסיור הדיביזיוניות הקיימות, שבעיקרן הן עדיין יחידות פרשים רכובים על סוסים.

הנימוקים של מבנה מוצע זה מתבססים על ניתוח גיאוגרפי צבאי של זירות הקרב האפשריות וגם על אורח-הפעולה המשוערים של הצבא השביצירי; א: פולש מהחוץ לא יוכל לפעול בריכוזי שריון העולים על גדודים וחטיבות ועל אחת

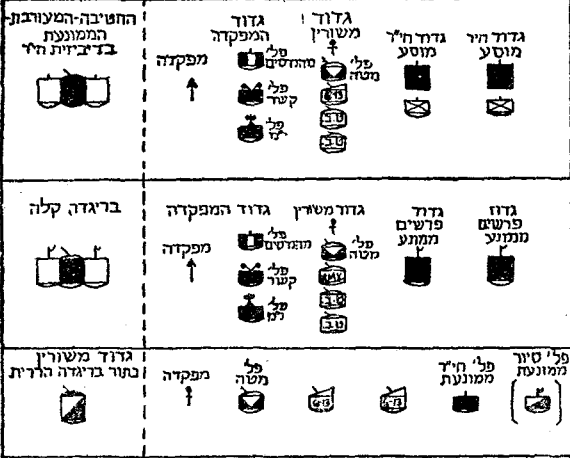
כמה וכמה לא יוכל הצבא השביצירי (כשלאויב המשוער עליונות באויר) להניע יחידות שריון גדור לות יותר מהחטיבה-הממונעת-המעורבת המוצעת. ב: גם אין כל צורך להפעיל מסגרות גדולות מאלה כי תפקידו יהיה להנחית מכות-נגד טקטיות או לסתום פרצות בלבד. ביצוע תפקיד זה למעשה יהיה ע"י התקפות רגלים בעלות טוח קצר, ברגל, כשהטנקים ותותחנים הסער צריכים לסייעם באש בעיקר ולא בתמרון.

ג: רוב הועדה שולל יצירת אגרופי-שריון גדור לים-יותר, כמכשירית-תמרון. שני גורמים לשלילה זו: האחד — האסטרטגיה הדפנסיבית של המדינה, המחייבת אופי סטטי וטוח קצר יותר של המבצעים האופרטיביים והטקטיים; השני — אופיו של הצבא השביצירי כצבא-רגלים מעיקרו.

ד: ההצעה לאגד גדוד שריון עם שני גדודים רגליים מוסעים על מכוניות משא רגילות הריחי פרי המחשבה הטקטית והאופרטיבית שצוינה לעיל; ו: נ"ר סף על כך הנה היא מושפעת גם מסיבות חומריות טכניות.

עם זו של הרוב בבעיות שניות במעלה, כגון: המבנה של הבריגדות הקלות והאורגניזציה של גדודי הסיור הדיביוניים. אולם בבעיה היסודית של ריכוז או פיצול השריון קים ניגוד רציני ביניהם. סיכום המיעוט הוא:

מבנה העוצבות-המעורבות השונות הכוללות יחידות שריון. טבלה 3

א: לרכז את כל השריון (פרט לזה המוקצב לבריגדות הקלות ולגדודי הסיור) בשתי חטיבות שריון לכל קורפוס. מבנה חטיבה כזאת יהיה: גדוד-שריון, גדוד-רגלים-מוסע על כל-רכב בלתי-משוריינים למעבר בכל שטח ויחידות עזר.

ב: מתותח-הסער אשר ישארו כעודף לפי הצעה זו, יש להקים 4 יחידות (כל אחת של 3 פלוגות בנות 10 כלים) ולהקציב אף אותן בשיעור של אחת לכל קורפוס.

הצעת המיעוט פורסמה ללא הסברים נוספים. אין היא נותנת תשובה על הנמוקים האירגוניים וההדרכ-תיים שהשפיעו בחלקם על החלטת הרוב. הצעת הרוב נמנעה במכוון מהצורך להקים 12 יחידות חדשות (8 חטיבות שריון ו-4 יחידות תותח-סער), ע"י הפיכת חטיבות רגלים קיימות לחטיבות מעורבות (שריון + חיל-רגלים מוסע). הצעת המיעוט אינה דנה בבעיה זו של כוח-אדם שנוצרת כתוצאה מהקמת יחידות חדשות.

3. הצעה שלישית. הצעה נוספת להצעת הרוב והמיעוט פורסמה ע"י חבר-ועדה אחד בל-בד: האופטמן * מרק מהמטה הכללי.

* האופטמן - סרן; אולם אין להשוות את הדרגה בצבא השביצרי עם זו שבצבאות אחרים. בשביצריה הרי זו דרגה שמגיעים אליה רק לאחר שירות של שמונה שנים בדרגות המקבילות לסגן/מ ולסגן, ולאחר לימוד בבתי ספר צבאיים גבוהים המסתכם בתקופת-זמן של שנתיים בערך.

מיכון הצבא השביצרי מושתת היום בעיקרו על גיוס הרכב האזרחי. הקמת גדודי רגלים משוריינים המוסעים על חצי-יחולים, או גדודי רגלים המוסעים על רכב 4x4 - היתה מחיבת רכישה נוספת של כל-רכב על ידי המדינה, כיון שהסוג הראשון אינו נמצא בתחבורה האזרחית השביצרית והסוג השני נמצא רק בציימוס.

א: לידי העוצבה המבצעת יש למסוד באופן בלתי-אמצעי את כל מכשירי הביצוע הדרושים להמשימות המשוערות. היות והדיביונות הרגילות והבריגדות ההרריות הנן העוצבות הטקטיות הגבוהות ביותר והן מבצעות באופן בלתי-אמצעי - יש לציידן בשריון אינטגרלי * ממש כשם שמציידים אותן בארטילריה אינטגרלית.

ו: טענו נגד ההצעה שמבנה מעין זה כופר בעיקרון ריכוז הכוח, מחבל בגמישות האופרטיבית, מקשה על המהלכים והתכניות של הניהול הגבוה ובאופן מיוחד מקשה על היכולת ליצור מאמץ עיקרי. על-כך משיב רוב הועדה: הדיביונות כפופות למפקד הקורפוס בלבד; בידוי האפשרות להחליף את החטיבות שבדיביונות; במקרה הצורך יוכל לבנות דיביונה של 2 או אפילו של שלוש חטיבות משוריינות (שלושה גדודי שריון וששה גדודי רגלים מוסעים). ז: בסופו של דבר מגיע רוב הועדה לסיכום נכון וצנוע. מבנה המוצע בימי שלום (הם אומרים) אינו חייב להלום את המציאות הקרבית. תפקיד מתכ-נני בנין הכוחות בתקופה שלפני מלחמה הוא רק למצוא את הדפוסים האירגוניים אשר יקלו על אימון וגיוס הגייסות ואשר ישאירו את חופש הפעולה המכ-סימלי לציוות ולארגון נכון לנוכח לקח המלחמה. לדעתם - עונה הצעתם לדרישות אלו.

ח: רוב הועדה מציין בפירוט שמסקנותיו מושפעות בחלקן גם מבעיות האימון והארגון המיוחדות במינן לצבא השביצרי המילי-ציוני. גופי-היסוד של צבא זה בזמן שלום הם העוצבות הטקטיות העיקריות אשר במסגרתן קיימים בת-הספר, מתקני ההדרכה, הקורסים בהן מנוהלים התרגילים והתמרונים למיניהם וכדומה; ואילו הקורפוסים מהווים מסגרות פיקודיות וארגוניות ממשיות רק בעת מלחמה - ובעת שלום הם מוסדות תכנון בלבד. הקורפוס לא יוכל לטפל טיפול הדרכתי ואר-גוני ממש ביחידות הכפופות לו, כיון שלא מצויים ברשותו המכשירים המתאימים.

2. הצעת המיעוט. הצעת המיעוט מזדהה

* אינטגרלי - אורגני, הכלול בתקן - המער.

חבר זה של הועדה — השייך למחלקה במטה המטפלת בגייסות הניידים — פרסם מחקר המעביר את הצעת רוב הועדה דרך עדשת ביקורת חריפה: א: מציעי פיצול השריון מתעלמים מאופייה היסודי של המלחמה החדשה. מלקח מלחמת העולם השנייה למדנו שהנייד מנצח את שאינו נייד. הכוח הממונע העשוי לתמרן במהירות, מתגבר על הכוח המרותק לשטח בקצב התנועה של הרגלי ושל תובלת-הסוסים. דבר זה נכון בכל סוגי הקרקע (כן הוא גורס); והראיה: הנצחון של העוצבות הממוכנות הגרמניות במסען בבלקנים. עליכן חלים כללי המלחמה החדשה גם על התנאים המיוחדים של שביצריה. ההתפתחות המשוררת של המערכה, אשר עליה מבוססת הצעת הרוב בוועדה, אינה מתאימה למציאות. הוא אינו חולק על העובדות הקבועות: שהאסטרטגיה של המדינה היא דפנסיבית; שהצבא בהרכבו העיקרי ישאר צבא רגלים שפעולתו העיקרית (האסטרטגית והאופרטיבית) היא הגנתית; שפעולה זו תשען על הגורמים העיקריים: אש, שטח קשה וביצורים. אולם (הוא סור בר), המערכה הדפנסיבית של הצבא השביצרי תשרע, בתנאי המלחמה החדשה, על מרחב רחב ועמוק יותר מכפי שמשערים היום. מערכי הריגה על מתחמיהם ומוצביהם יצטרכו לעמוד הן בפני הבקעות שריון עמוקות הן בפני איגופים וכיתורים של כוח מוצנח ומוטס בתיאום עם הבקעות אלו.

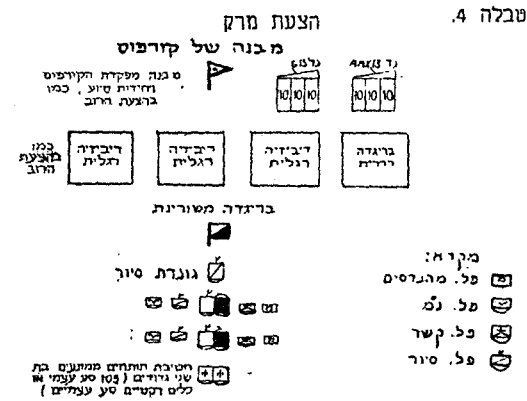
ב: לגבי דרכי התקפה מעין אלה לא יועילו מכות-נגד טקטיות של זרובות מקומיות. הבעיה הדחופה שתעמוד בפני הצבא השביצרי לא תהיה סתימת פרצה בגזרה זו או אחרת של עוצבה, אלא התקפת נגד אופרטיבית מהעומק, לגבי מאמץ עיקרי משורין ומוטס של תוקף החודר לעומק.

ג: השילוב בין גדוד משורין, היכול לנוע בכל תנאי שטח, לבין גדודי רגלים מוסעים על מכוניות משא הריהו זיווג שאינו יעיל ביותר. משמעותו: לא עלית ניידות הרגלים, אלא ירידת ניידות השריון למהירות וליכולת התמרן של החייד המוסע, המרותק לכבישים בעת תנועה, והפועל ברגל בעת הקרב.

ד: אין גם תועלת בפעולתה של עוצבת-שריון מעורבת כזו המוסעת עם שתי החטיבות הרגליות האחרות שבדיביזיה, הנועות ברגל ותובלתם מבוססת על סוסים ופרדות. (אין להשוות, לדעתה, הצעה זו לאיגוד הפלוגות וגדודי

השריון בתוך החטיבות והדיביזיות של צבא ארה"ב, כי שם העוצבות הן ממונעות למעשה באופן מלא; מה שאין כן העוצבות השביצריות).

לכן מציע סרן מרק את ההצעה דלקמן: (1) אין לפצל את השריון בין כל עוצבות הצבא. יש לרכזו כ"מכשיר-לעת משברים" בידי הפיקוד האופרטיבי (הקורפוסים), לצורך התקפות-נגד מתוכננות, לחיפוי במקרה נסיגות, לרדיפה אחר האויב הנסוג. הצעתו: להפוך את גופי-הצבא הניידים — הקיימים כבר בצבא השביצרי — לאגרופי משימה. פירושו של דבר: משלושת הבריגדות הקלות, 8^ה יחידות-הסיוור-הרכובות של הדיביזיות, מיחידות תותח-הסער הקיימות — להקים בריגדות משוריינות ויחידות תותח-סער. אגרופי משימה אלה יש לתת בידי הקורפוסים בשיעור של בריגדה משורינת ו-2 יחידות תותח-סער (יחד 60 תותחים) לכל קורפוס.

(2) את הבריגדה המשורינת אשר הוא מציע, יש לבנות (לדעתו) משני גדודי שריון (72 טנקים + $\frac{1}{4}$ זרובה, יחד 96 טנקים) ושני גדודי "פרשים" ממוכנים" רכובים על חצי-חלים משוריינים, בתוספת יחידות מסייעות של ארטילריה, נ"מ, קשר, מהנדסים וכו'. מבנה זה יאפשר יצירת 2 צוותות קרב עצמיים בכל בריגדה. מבנה כזה (טוען הסרן מרק), נותן את הגמישות האופרטיבית והטקטית הגדולה ביותר. מצד אחד הריהו מאפשר למפקד הקורפוס להפעיל אגרוף מקובץ של שריון ותותח-סער במקומות ההבקעה של החזית; ומצד שני הוא ניתן לצרפו בעת הצורך, כצוות קרב משורין לעוצבה רגלית — לביצוע מכת-נגד מקומית, או לכל תפקיד אחר.

ה: הצעה זו המבוססת על האורגניזציה של יחידות

דות ועוצבות קימות, אינה מציגה בעיות כוח-אדם מסובכות — בניגוד להצעת המיעוט של הועדה, הטר בעת הקמת מסגרות חדשות מעל לתקן המלחמתי הקים.

ו: מבחינת אימון ואירגון בזמן שלום: הצעה זו יוצרת מסגרות שריון מרכזיות בצורה של 4 הבריגדות המשוריינות, שתהינה מרכזי הדרכה וארגון לכל יחידות החיל החדש.

ארגון השירותים העורפיים של חיל השריון

מציעי שלוש ההצעות תמימי דעים בדבר אירגון שירותי העורף והתיקונים של החיל החדש. הארגון יהיה מושתת על שלושת הדרגים דלקמן: (1) אמצעי עים ל"עזרה ראשונה טכנית", בתוך כל פלוגת טנקים או תותח-סער. (2) בית-מלאכה, מתקנים, מחסן חלקי-חילוף וכלי-רכב זורביים (עד ל-4 מהתקן הכללי) לצורך בדיק קל בתוך הגדוד המשווין כדי שיהיה מסוגל, מבחינה זו, לעצמאות מסוימת במשך תקופה ממוצעת. (3) התיקונים היסודיים יבוצעו בסדנאות הקורפוסים. לכל קורפוס תהיה סדנת-שריון. צינורות הספקה לצרכים טכניים, לחלקי חילוף וכמרכיב החזרת כלים לתיקון — כל אלה יעברו בין סדנת הקורפוס לבין יחידות השריון ישירות, ללא תחנות ביניים בעוצר-בוח שבמסגרתן משולב השריון.

בעיות האימון

הקושי באימונים היה אחד הנימוקים הנכבדים של מתנגדי הקמת החיל החדש (עוד בשלבי הויכוח שקדמו להחלטה החיובית העקרונית). אמרו המתנגדים: במסגרת צבא מיליציוני בעל תקופת-שירות כה קצרה אי אפשר לאמן חיילים ומפקדים בשביל חיל מורכב כחיל-השריון. הם טענו שהקמת חיל-השריון תחייב ביטול כל המערך הבטחוני המסורתי של שביצריה.

לאחר שנפלה ההכרעה התיצבה, על-כן, במקום ראשון הבעיה כיצד להדריך את המקצועות המרובים של החיל החדש וחילות המשנה שלו בתקופות הגיוס המקובלות של המיליציה.*

בעית אימון חיל משורין אינה בעיה איכותית בלבד, אלא אף בעיה כמותית. לפי חשבון המוסדות הצבאיים השביצריים — בכל מבנה שיוחלט עליו, בסופו של דבר — יהיה צורך לאמן במקצועות השר-

נים, לגמרי מחדש, או באופן נוסף, כ-30 אלף חיילים ומפקדים.

גם בחיל החדש יתאמץ הצבא השביצרי להתגבר על בעיות ההדרכה באותן הדרכים שאיפשרו לו בעבר לאמן ולקיים צבא חדיש בעל איכות גבוהה מאוד מבלי לסטות מהעיקרון המיליציוני. ואלה הדרכים:

א: בחירה קפדנית של כוח האדם בעת הגיוס. השיבוץ המתוכנן של כל פרט, בהתאם למקצוע האזרחי שלו ולסגולותיו המיוחדות — מאפשר, בחילות הקיימים, הדרכה יותר יעילה ויותר מזוהת, בהשוואה עם הצבאות האחרים. על עקרון זה יעמדו ביתר תוקף לגבי הטייונים בחיל-שריון שתנאי לקבלתם יהיה בעלות על רשיון נהיגה במכונית-נוסעים, במכונית-משא, או בטרקטור. גם לתפקיד מכונאים יתקבלו רק טירונים אשר מקצועם האזרחי הוא מכונאות, סדנאות, פחחות, חשמלאות, טכנאות-רדיו ומקצועות דומים.

ב: הקניית חלק מהיסודות המקצועיים מחוץ למסגרת הצבא. השביצרי הצעיר הוכשר עוד לפני התגייסותו, הכשרה מקצועית כבתי-ספר לאימוני-גופני, באיגודי-הקלעים וכדומה. הצבא פטור מלבנובו זמן וללמד אותו ענינים ראשוניים, אף לחיל-השריון יונהגו סידורים מתאימים להכשרת טירונים מחוץ למסגרת הצבא. סידורים אלה יתבטאו, בראשונה, ב"קורס-נהיגה לנוער" הנותן לכל אדם בגיל 19—16 את האפשרות ללמד נהיגה וטיפול במנוע ולרכוש רשיון על חשבון המדינה.

ג: שיטות אימון חסכוניות ואינטנסיביות. לגבי החיל החדש, כגבי החילות האחרים המסורתיות, ינהגו מוסדות הדרכה של הצבא השביצרי לפי העקרון הרואה את תקופת הטייונות ואת תקופת שירות-המילואים (חזרות) כתקופת-אימון אחת ורצופה, ובהתאם לכך לתכנן את האימונים למשך שנים רבות. דבר זה אפשרי הודות ליציבותן הגדולה של יחידות הצבא השביצרי, על חייליהן ופיקודן. המבנה הטריטוריאלי של היחידות, המיעוט היחסי בהעברות מיחידה ליחידה, ההצבה המהירה והקפדנית במקרה של העברה ליחידה חדשה — כל אלה גורמים לגיבוש חזק של יחידות-היסוד הקטנות (מחלקה, לקה, פלוגה, גדוד), גיבוש המשפיע באופן חיובי על תכנון ההדרכה. לכן קובעות הנחיות האימון לחיל-השריון שתקופת הטייונות תהא מוקדשת להקניית הידיעות הטכניות; החזרות השנתיות, של 20 יום ו-10 ימים יוקדשו

* 17 שבועות — שרות של טירון החל מגיל 19; 3 שבועות שרות מילואים כל שנה — עד גיל 36; 10 ימים כל שנה — מגיל 36 עד 60.

להתמחות שיטתית ורצופה מבחינה טקטית.
לפיכך יתחלק אימון הטריון בחיל החדש לתקופות דלקמן:

1. תקופת האימון היסודי — 9 שבועות. תקופה זו תכלול את החינוך הראשוני של החייל, לימוד הנשק הקל (אקדה, תת-מקלע, רימון, אקדח רקיטות), אימון הפרט והכיתה (רגלים), נהיגה וטייפול בכלי-רכב שאינו משוריין, עזרה ראשונה, אימון ראשוני בשלושת מקצועות היסוד של הטנקיסט: נהיגה, תותחנות ואלחוט.

2. תקופת האימון המיוחד — 3 שבועות. בגמר האימון היסודי תתקיימה בחינות. בהתאם לתוצאותיהן ימוינו הטירונים למקצועות השונים בהם יקבלו את ההדרכה המיוחדת: תותחנות, נהיגת טנק (או זחל), אלחוט, מכונאות חרמ"ש.

3. תקופת האימון הקיבוצי — 4 שבועות. מסגרת האימון תהיה מסגרת הפלוגה המשוריינת. הטנקיסטים ואנשי תותחני-הסער ילמדו לפעול במסגרת היחידה ולשתף פעולה עם החרצ"ם. עם מחלקת הנ"מ הצמודה וכד'.

4. השבוע האחרון יוקדש לבחינות. ביקורת ציוד וסידורי שחזור.

בחזרות השנתיות תבדקנה, בתחילה, באופן מרוכז הידיעות הטכניות. בהמשך החזרות — ימשיכו החיילים בהתמחות הקיבוצית, החל מהפלוגה ועד לגדוד ואף למעלה מזה.

אימון הסמל

שני דברים מאפיינים את אימון המפקדים בכל הדרגות בצבא השביצרי: א: תקופת ההכשרה הקצרה מאוד יחסית, בקורס ובבית-הספר. ב: חיובו של כל בעל דרגה להדריך — בתפקיד המתאים לדרגתו — בבית-הספר לטירונים או בתקופת-חזרה שנתית. התחייבות זו גדלה ומתרחבת יחד עם עליית המפקד בדרגה. אותו זמן שהמפקד עוסק באימון ובפיקוד על יחידה, משמש לא רק להתמחות הכרחית נוספת על זו שרכש כחניך בבית-הספר. תקופה זו מנוצלת לרוב גם לארגון קורסים להשתלמויות נוספות של המפקדים עצמם.

את הדברים האלה יש להביא בחשבון כדי להבין מדוע לגבי חיל-השריון אין הצבא השביצרי מוצא לנחוץ להגדיל את תקופת הלימוד בבית-הספר-היסודי לסמלים מעל ל-4 שבועות, כי, למעשה, מתאמן הסמל (מפקד טנק) לא 4 שבועות בלבד אלא 8½ חודשים

(17 שבועות כטריון 4 שבועות בבי"ס לסמלים 17 שבועות נוספים כמדריך וכמפקד בביה"ס לטירונים).

על מנת לעלות מדרגת סמל לדרגת ר/סמל (סגן מפקד מחלקה) בחיל-השריון יצטרך המועמד לעבור שבוע-השתלמות נוסף וכן להדריך ולפקד על 2 חודשות שנתיות נוספות (כלומר עוד 4 שבועות). אימונו יכלול לא פחות מ-43 שבועות (כ-11 חודש).

אימון הקציין

המועמד לקצינות צריך להיות סמל לפני שיוכל להיות קציין (סגן/מ); דבר זה כבר מחייב 38 שבועות אימונים. עליו לעבור בבי"ס לקצינים שנמשך 13 שבועות. נוסף-על-כך עליו לפקד ולהדריך בבי"ס לטיירונים במשך 17 שבועות כלומר: רק אחרי שרות של שנה וחודשיים יקבל את הקצינות. לפי דעה של מומחה הדרכה שביצרי אין ספק שתקופה זו היא מספיקה להכשרת מפקד-מחלקה אף בחיל-השריון. מכל-מקום, תובעת ההצעה, שקציני חיל-השריון לא יאומנו יותר במסגרת בית-הספר לקצינים הכללי, אלא שיוקם עבורם בי"ס מיוחד לקציני שריון.

מפקד הפלוגה בצבא השביצרי צריך לשרת שנתיים בשרות מלא כדי להגיע לדרגתו. רק אחרי 68 שבועות בשירות הוא מגיע לדרגה המקבילה לסגן משנה. אח"כ עליו לעבור כסדרם: בי"ס טקטי — 4 שבועות, "קורס לקליעה" — 3 שבועות, בי"ס למפקד די פלוגות וגדודים — 4 שבועות; עליו להדריך כסגן/מ, בבי"ס לטירונים — 19 שבועות, להדריך ולפקד, כסגן, ב-5 חזרות שנתיות של 3 שבועות כל-אחת.

עליו לעבור עוד 6 קורסים להתמחויות של 5 ימים כל אחד. אין להטיל ספק בזה שבתקופה כזו אפשר לאמן מפקד לפלוגות-שריון.

יחד עם זה מעיין המטה השביצרי בהצעה לקבוע לקציני השריון אותו סידור הקיים כבר בשביל קציני חיל-האוויר; קציין הרוצה לשמור על דרגתו בחיל זה חייב באימון נוסף של 4 ימים עד 3 שבועות בשנה, מעל למכסה שהחוק מחייב.

אין ספק שהקמת החיל החדש תחייב את הרחבת האימון של מפקדי הגדודים והחטיבות שיפעילוהו ואת הגדלת תקופת הלימוד בבית-הספר העוסקים בהדרכת ממלאי תפקידים אלה.

אין להבין לאשורה את הגישה המיוחדת של הצבא השביצרי לבעיות ההדרכה אם אין מביאים בחשבון תופעה האופיינית במיוחד לצבא זה, והיא: הפעילות המקצועית הרחבה מחוץ

למסגרת הצבא. פעילות זו נעשית באמצעות איגוד הסמלים השביצרי ואיגוד הקצינים השביצרי — אירגונים מתנדבים הכוללים עשרות אלפי חברים. בארגונים אלה עוסקים החברים בהשתלמות — בעיקר בשטח התיאורטי — וע"י כך משחררים את הקורסים שבבתי-הספר מעבודה רבה שצבאות אחרים אינם יכולים לותר עליה.

בעיית המדריכים

כידוע קים בצבא השביצרי גרעין קטן מאוד של קצינים וסמלים מקצועיים שתפקידם העיקרי הוא — הדרכה. הודות לניצול הרחב של מפקדי המילואים (רוב רובם של המפקדים בצבא השביצרי הריהם, למעשה במילואים — לפי מושגינו) ניתן לצמצם את מספר המדריכים המקצועיים עד למינימום. מיכ"ס המדריכים המשווערת להדרכת פלוגת שריון אינה עולה על קצין הדרכה מקצועי אחד ושני סמלי הדרכה מקצועיים.

מספר המדריכים המקצועיים שיש להכשירם בש"ביל החיל החדש הוא מצומצם מאוד. לפי חשבונות המטכ"ל השביצרי. אולם, יש לזכור, שדבר זה לא ישחררם מהכשרה נוספת במסגרת אותו צבא וזאת ממנו ירכשו השביצרים את כל-השריון שלהם; וזאת בעיקר אם יוחלט על רכישה של טיפוס שריון אשר הנם חדשים גם במסגרת אותו צבא עצמו. מכל מקום אי אפשר יהיה — לפי השערת המטכ"ל השביצרי — לקצר את תקופת אימון המדריכים ולהתגבר על הקשיים באופן ניכר, גם אם שביצריה תיצור לעצמה את שריונה.

סיכום

מה יכול הקורא ללמוד משלל הבעיות הקשורות בהקמת חיל-השריון בצבא השביצרי? בעייתה העיקרית של שביצריה כיום הריהי: החיפה של המרחבים החיוניים הטקטיים את אלה האסטרטגיים. במלים אחרות: בארץ קטנה, בעלת "עומק" קטן, אין הבדל למעשה בין עורף לבין חזית; אין הבדל בין גזרות הפעולה לבין מקורות-הכוח המלחמתי מבחינת ריכוזי-התעשה וכוח-האדם. מכאן עובדת יסוד אסטרטגית: אין מדינה כזו יכולה להרשות לעצמה הפקרת שטחים נרחבים, נס"ג אסטרטגית לעומק רב. חלות עליה הגבלות מסר ימות באותו אורח-החלימה הנקרא, "הגנה ניידת". כל פעולת בלימה נגד פולש יזום צריכה להתנהל

החל מאיזורי-הספר ולהמשך לעומק. באופן שתכלול למעשה את הארץ כולה. הצבא השביצרי מתכוון להשיג את המטרה האסטרטגית-הדפנסיבית בשיטות אופרטיביות הגנותיות בעיקר. ארצות אחרות, בעלות תנאים שונים, עשויות לפתור את בעיותיהן ע"י פירוש אופרטיבי יזום כיסוד למטרה אסטרטגית הגנתית.

ראוי שתוקדש תשומת-לב להלך מחשבה שביצרי אחד: ההכרה בתלות ההדדית בין שני הגורמים הארץ-פלטיביים העיקריים של האסטרטגיה הדפנסיבית — הגורם הבולט והגורם היוזם. מוסדות הבטחון השביצריים הגיעו למסקנה שאינה משתמעת לשתי פנים, שאין אסטרטגיה הגנתית בזמננו יכולה להיות מבוססת על הגורם הבולט בלבד ועל אותם החילות המבטאים אותו בעיקר. מכאן ההחלטה על הקמת חיל-השריון.

מצד שני יש לשים-לב לעובדה שדוקא ההצעה מרחיקת-הלכת ביותר בנוגע למבנה חיל-השריון השביצרי בעתיד — זו השמה דגש על פתרון אופרטיבי תוקפני של האסטרטגיה ההגנתית, זו התובעת בנין חיל-שריון כמכשיר לתמרון ולהתקפת-נגד מרר כזו — דוקא הצעה זו מבליטה באופן מיוחד גם את ההכרח בגורמי-בלימה חזקים, לא בצורה של מערכי הגנה של הצבא בלבד אלא אף ע"י מחסומי-הספר של ההגנה המרחבית.

***

השגת ציוד. מן הראוי שיושם-לב לקשיים בהשגת ציוד כבד בהם נתקלת שביצריה המשוללת חמרי גלם אסטרטגיים. וזאת — עליאף היותה ארץ עשירה ובעלת תעשיה מפותחת.

אימונים והדרכה. מענין האופן בו פתר הצבא השביצרי כמה מבעיות ההדרכה, פתרונות אשר יעילותם הובלטה בתכנית האימון של חיל-השריון. בין אלה: תכנון השיוך החילי לפי המקצוע האזרחי; הכנה במקצועות טכניים מסוימים לפני הגיוס לצבא; צורות השתלמות והתמחות מחוץ למסגרת שירות החובה. אולם מובן שאין צבא אחר יכול לחקות את הצבא השביצרי בזה, כיון שפתרון זה מתאפשר ע"י תכונות שביצריות ספציפיות.

כמרכיב יש ענין בזה שעובדת היות הצבא מורכב כמעט כולו מאנשי מלואים משפיעה על אפשרויות האימונים ולכן גם על שיקולים והחלטות לגבי המבנה הכללי.

ציונות השריון. המבנה הבסיסי המוצע ליחידות שריון של הצבא השביצרי אינו מחדש למעשה

הרבה לגבי המקובל בצבאות הגדולים. אולם כדאי לתת את הדעת על הנקודות הבולטות שבו: הציונות בין טנקים לבין תותחנים ער בתוך הגדוד המשוריין, המיזוג ההדוק בין שריון וחצי"ם, הצמידות הרבה של כלים נ"מ מורכבים אל היחידות הקטנות ביותר של השריון, הבעיות המיוחדות לחר"פ בחיל זה, השאיפה לעצמאות טכנית ולוגיסטית אף של הגוף הסקטי הקטן ביותר (למעשה, החל מפלוגה).

* *

מה יעשה הצבא השביצרי למול עדיפות האויב? את חומר המחשבה העיקרי ישאב הקורא ללא ספק משתי הבעיות העיקריות אשר התעוררו תוך כדי הבירור והמחקר שבוצע בצבא השביצרי בקשר להקמת חיל השריון. הבעיה הראשונה: מה תהא בתקופתנו תשובת הצבא הקטן המתגונן מול תוקף בעל אמצעי לחימה חדישים ובעל עדיפות בעיקר בשריון ובאוויר? לאחר בדיקה מקיפה של נסיון צבאות אחרים ושל התנאים המיוחדים להם הגיעו מוסדות הבטחון של שביצריה למסקנה שאינה משתמעת לשתי פנים: אין "קיצורי דרך" ופתרונות קלים בשאלה זאת. הם סיכמו ברורות שעבר זמנו של תותח הנ"ט הגרור בעל הקליבר הקטן. מכאן הגיעו לכלל מסקנה שאם ברצונם שאר טילריה הנ"ט תמלא את תפקידה ביעילות, הריהי חייבת להיות סע-עצמית באחוז גבוה ובעלת קליבר לא קטן מזה של תותח אותו טנק שיהיה עליה להתמודד אתו. הם סיכמו ברורות שאמצעי הנ"ט קצרי הטוח של הרגלים והמוקש הנ"ט הם מכשירי עור הכרחיים, אבל אינם יכולים להוות את הפתרון היחיד.

נוסף על-כך סיכמו גם לגבי חיל האוויר ותפקידו בלחימה נגד שריון: בתקופה זו אין להעלות על הדעת שום פעולה של כוחות היבשה ושום פעולה צבאית בכלל, מבלי שחיל האוויר יקח בה חלק מכריע.

יחד עם זאת הם מבינים ששום צבא — ובאופן מיוחד, לא, צבאם הקטן, בעל חיל האוויר המצומצם יחסית — לא יוכל להטיל על חיל האוויר שלו את עיקר הנטל האופרטיבי והסקטי של פעולה נגד שריון. הם קבעו שדוקא צבאם הקטן — כשיפעל לנוכח עדיפות אווירית של האויב — יוכל לבצע מהלכי נגד יעילים ביבשה. רק אם כל הכוח האווירי שלו ירוכז להשגת עדיפות אווירית במקום ובזמן לצורך מהלכים אלה, הם סיכמו שלא תהא אפשרות לבצע אותם מהלכים ללא כוח תמרון ואש נ"י, כלומר: ללא כוח שריון.

ריכוז האמצעים הכבדים או פיצורם? השניה שבשתי הבעיות העיקריות היתה: האם במסגרת צבא קטן מן הראוי לרכז את אמצעי החימה הכבדים או לפצלם? כבר תארנו כי צד התנגשו בענין זה שתי התפישות הקיצוניות שבר ועדת המחקר: פיצול השריון לעוצבות הסקטיות המבצעות — למול ריכוז השריון באגרופים שינתנו בידי הפיקוד האופרטיבי.

גם אם ישנם לצבא השביצרי נימוקים מיוחדים לו, שהניעו את הרוב שבועדת המחקר להחליט כפי שהחליט — ספק אם היתה החלטתם זו נבונה אסילו בתנאיהם הספציפיים. ע"י הפיצול נוצרה, אמנם, הרגשה של עצמאות העוצבה הסקטית ושל גידול כושר פעולתה. הרגשה זו אינה אלא אשליה כיון שבפיצול השריון שלל הצבא השביצרי מעצמו את הגמישות האופרטיבית, את היכולת לרכז במהירות את הכוח בגזרת המאמץ העיקרי.

ולבסוף, מן הראוי שלא נתעלם מהברירה שהוצגה בענין הציוות במסגרת העוצבות הסקטיות הגבוהות יותר: חטיבה מעורבת מוסעת למול חטיבה משוריינת (כולה על וחלילים).

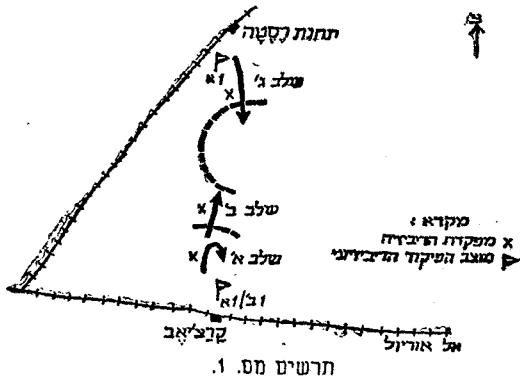
לא היתה כונתו של מאמר זה למצות את מצבו של הצבא השביצרי ככלל, אלא רק לתת לקורא שואף הדעת הנודמנות לעמוד על התפתחות הבעיות, הדין גם והמסקנות לגבי הקמת חיל השריון בשביצריה.

שירות מטה בשדה*

(מרשימותיו של קצין-מטה דיביזיוני גרמני)

צה. אליו נלויים: ה"ר ג"א, מתורגמן, רץ עם מכשיר. הגדוד נתקל באויב עדיף. מפקד הדיביזיה מצוה על ניתוק המגע ומסיג את הגדוד לאחור (תרשים מס. 1 שלב א').

מחקירת כמה שבויים מתבררת לראשונה תמונה כלשהי על היריב. למחרת נערכת שוב התקפה; הפעם בעצמת רגימנט מוגבר. היריב נהדף כ-2 ק"מ, אך לאחר זאת "נתקעים" הגייסות בשטח שכולו ביצה ושאינו ניתן לתצפית. מפקד הדיביזיה מצוה על הפסקת ההתקפה (שלב ב'). הוא מסייר אפשרויות תזוזה מערבה ומחליט לערוך את ההתקפה מחדש ב" מרחק רב. מכיוון צפוני. באמצעות מכשיר הקשר שאתו הוא נותן הוראות ל-1 א"י הנמצא בקאראצ'אב להסיט את חלקי הדיביזיה, הנתונים עדיין בהסעה ברכבות אל תחנת ראסיאטה, הנמצאת במקום שהוא נוח ביותר לעריכת ההתקפה החדשה. ההתקפה מר כתררת בהצלחה מלאה (שלב ג')."

הערות: מפקד הדיביזיה אינו כבול למקום מסוים. הוא נמצא באותו מקום, בו יש להכריע בסוגי יות חשובות — ובו נודעת להופעתו השפעה על רוח הגייסות. בהתקפה לפי-תכנית, ובקרב הגנה הוא ימצא לעתים קרובות במוצב-הפיקוד. אולם במצב שתואר, צדק בהחלט בכך שלא ניהל את הקרב בעזרת המפה והטלפון, כי אם יצר לו בעצמו תמונה מציאותית לגבי היריב והשטח במקום המעשה. על ידי כך נתאפשרה קבלה מהירה של החלטות חשובות, וכן ביצוען בזריזות. בחירת המלויים הלמה את חוסר הידיעה על היריב: צירופו של מכשיר הקשר היא בגדר דבר-מובן-מאליו.

** ראה מבנה המטה בדיביזיה גרמניה בעמ' 62.

כונת רשימה זו היא להעלות הצעות ועצות — על יסוד נסיון עצמי ודוגמאות מן המציאות — לעבודתם בשעת מלחמה של מטות של גופי גייסות. הרשימה כוונה ביחוד לאותם השטחים שלגביהם לא נקבעו מסמרות בתקנונים והנחיות. הדוגמאות המובאות כאן לקוחות מקרבותיו של הצבא הגרמני בחזית המזרח. והן שאובות ברובן מפעולתו של מטה-דיביזיה.

לדיביזיה סוגי נשק שונים, המאפשרים לה לנהל קרב באופן עצמאי. יש לה גם מנגנון אספקה משלה. אך עם זאת מגיעה עדיה ישירות נשימתו הלוהטת של המבצע.

על-כן השירות במטה-הדיביזיה הוא רב-צדדי ביותר. הנסיון הנרכש בשירות זה הריהו רב לקח אף לגבי המטות של היחידות הקטנות מן הדיביזיה. לגבי הפרט העוסק בו — הריהו בגדר תנאי להפעלתו כ" עובד אחראי במפקדות של רמה גבוהה יותר. מבחינה ארגונית מקים המטה את הפעילות דלקמן:

א. הקמת מוצב הפיקוד והתקנתו. קבלת ידיעות מערכתו.

ב. דיווח לרמה גבוהה יותר. הכנת פקודות והפצתן. קיום מגע עם שכנים.

ג. ובסוף — ארגון החיים במטה עצמו והסדרתם.

א. מוצב הפיקוד

"דוגמת אוריל" (תרשים מס. 1):

בסוף יולי 1943 מוסעת דיביזיה-הרגלים מס. 129 במסיה"ב אל קאראצ'אב, מערבית מאוריל. התפקיד המיועד לה: סתימת פירצה שהצליחו הרוסים לפרוץ בין שני קורפוסים — ע"י התקפה מדרום לצפון. אין כל ידיעות ברורות על עצמת כוחות-היריב שפרצו ועל התפשטותם בשטח.

חלק ממטה-הדיביזיה — אשר הקדים במכוניות את גוף הדיביזיה — מתקין את מוצב-הפיקוד שלו בקרבת תחנת מסיה"ב, שנועדה לפריקת הגייסות. קציני המטה הכללי (ר' טבלה) — נמצאים במרכז. הגדוד, שנפרק ראשון בצרוף סוללה אחת מוסע במכוניות המשא שהומצאו ע"י הקורפוס. מפקד הדיביזיה מתלה לגדוד במבצע-סיוור כלפי גורת הפרי-

* מתוך חיברת יולי 1952 של Allgemeine Schweizerische Militär Zeitschrift

מאחר שהמפקד עצמו נמצא בשטח, חייב היה ה'א' ש'לו להשאיר במוצב הפיקוד, היות ודבר שבעקרון הוא, כי אחד מן השנים ניתן יהיה למצאו שם בכל עת.

במצב כה מעורפל חייבים מוצבי הפיקוד של מטה העורפי להמצא סמוכים זה לזה, במצבים אחרים יש וצרכי ההספקה וקשיי ה"שיכון" מחייבים הפרדה מבחינת מקום, ולמעשה נהגו לרוב בדרך זו, במצבי מסעה התקדמותה של דיביזיה לפני מגע עם אויב (והמדובר הוא בדיביזיה ממונעת או גרורת בהמות*), הוכיחה עצמה חלוקה זו:

מפקד הדיביזיה נע עם פלגת החלוץ — בלוית קצין בעל סמכות מתאימה (ג'1 או א'2), רצים ומ' כונית אלחוט. מטה הניהוג מתחלק לשני דרגים:

א) דרג הכולל מחלקות א'1 ו-ג'1, בלוית קציני הקישור (כולל קצין הקישור לחיל-האוויר), הבל-רים, הרצים, משמרה המטה ומכונית אלחוט — כל אלה נעים בראש הכוח העיקרי או ב"קפיצות" מנקודת-קשר דיבור (עם יחידות דיביזיה ומטותיה — בטלפון, ובאלחוט אחת אל משנתה. בקרבת דרג זה נמצאות גם חוליות הפיקוד של ראשי המודיעין, חיל-התותחנים וחיל-ההנדסה.

ב) דרג המורכב ממחלקת א'2, מדור המפות וה' מזכירות. דרג זה מוסיף לפעול במקום בו נמצא מוצב הפיקוד לאתרונת, לפי הצורך הם נקראים קדימה להצטרף אל מוצב הפיקוד הפועל (הדרג הראשון הנ"ל); וכמותם — המטה העורפי.

בחירת מקום מוצב הפיקוד לצורך הקרב נעשית על-פי שיקולים טקטיים, אולם יובאו בחשבון גם גורמים פסיכולוגיים. לעתים קרחה כי מוטב להמצא בקרבה רבה אל היריב, יותר מכפי שהיה רצוי הדבר מבחינה פיקודית-טכנית גרידא, היו במורח גזרות חזית כאלה, שהחזקו אך ורק משום שהגייסות דבקו במוצבי הפיקוד, אשר לא זזו ממקומם.

לכך — דוגמה מ"פרוסיה המזרחית": באוקטובר 1944 ביצעו הרוסים חדירה עמוקה מ' דרום מזרח לגומבינאן, היא נבלמה בסמוך אל מוצב הפיקוד של דיביזיה החירום מס. 561, "רמנים עממיים" (Volksgrenadier Division) מפקד הדר' ביזיה ואנשי אגף הניהוג של המטה שהיו אתו אחזו בנשק. הם, יחד עם שרידיהן של כמה פלוגות, הדפו את ההתקפה הרוסית, בקרב שנמשך שעות מספר.

* מכאן שאין הדברים חלים על דיביזיות-שריון.

הסיוד לבחירת מקום למוצב הפיקוד נערך ע"י קצין בעל ניסיון. אל לו למוצב הפיקוד להמצא ליד כביש מעבר, וכן לא במקום המתבלט למעיין במפה; אך הכרחי הוא כי הגישה אליו תהא קלה. בעונה של מזג אוויר נוח רצוי, לעתים, לעבוד בחוץ — למשל בחורשה. במזג אוויר קשה יש לבחור בבנינים שאינם בולטים. במלחמת עמדות רצוי ביותר לבינות לאגף הניהוג של המטה מחפורות מוגנות היטב. במוצב פיקוד הנמצא בנקודת ישוב יש ויקרה כי כל קוי הטלפון ואף מרכזית האלחוט יפגעו ע"י הפצצת שטח בנוסח "מרבדי פצצות" דוקא באותו רגע, בו הם חיוניים ביותר.

יש להקל על מציאת מוצב הפיקוד ע"י שלוש שאינן מתבלט. (אין להשתמש בדגלי מפקדות מסוימות בחזונית) יש לסיר ולהקים שדה נחיתה למטוסי קישור בקרבת מקום. במחסן מפקדת הדיביזיה יש להחזיק סימני תאורה וסימנים אחרים לבחיתה. כלי-הרכב המרובים של המטה ימצאו במרחק מתאים ויוסוו כראוי. יחד עם זה יש להכין מספר מחפורות בסמוך למטה ולחזיק בהם מכונית גוסעים או שתיים ומספר אופנועים במצב הכן.

בהכנת מוצב הפיקוד יש לדאוג גם לתאורה. מתקן ני חשמל הגם יפים אמנם, אולם צפויים תקלות בשימוש בהם, מנורות נפט וקרביד מועילות, אך גם להן חסרונות. על-כן נעשה חלק ניכר של עבודת המטה הלילית במשך המלחמה האחרונה לאור גרות נוסף על המפות, כלי כתיבה וטבק חייב תיק המפות של כל קצין מטה להכיל גם גרות וגפרורים.

אבטחת מוצב הפיקוד אינה ענינו של משמר המטה בלבד, כי אם של המטה כולו. דוגמת תרגול כבוי-אש יש לתרגל גם הדיפת צנחנים, אנשי קומנדו וטנקים שהצליחו לפרוץ. דיביזיות רבות נהגו לציד את משמר המטה שלהן בתותחים נגד-טנקים משלל היריב.

משמר המטה מציב זקיפים במקומות מתאימים; כלילה — בצמדים. יש לקים תצפית נ"מ מתמדת ולדאוג לכך, שכלי אופקה יהיו מוכנים בכל עת. שוטר צבאי מונע התקהלויות רכב ליד מוצב הפיקוד ומכוון את הנכנסים.

בגלל הסכנה שהיריב יאתר את המוצב ע"י קליטת גלי האלחוט יש להרחיק את מרכזית האלחוט ק"מ או שנים מן המוצב. למקרה שהקשר אליה ינותק ברגע המכריע תיפעל תחנת אלחוט "מאוינה" בעלת מקלט ביקורת הנמצאת מוכנה ליד מוצב הפיקוד.

צליחת הנהר ע"י היריב ליד גבעת חול. העצמה אינה ידועה; מפעילים את העתודה הדיביזיונית. מהלך הפעולה למעשה: בהגיע העתודה הדיביזיונית אל שטח הקרב, מצאה שני רגימנטים רגליים רוסיים, שיחידות החלוץ שלהם עומדות לתדור לתוך הישוב התעשיתי מרובה האוכלוסין קאמיאנקה. ברגע האחרון נמנע הדבר. היריב, אשר חצה את הנהר, הושמד עד הערב בקרבות קשים.

הערות: — יש, וההודעות המגיעות אינן נקיות מטעויות. בחשכה ובמצב של החוקה בגדה בכוחות דלילים כמעט, אי אפשר היה להבחין אם הסירות הראשונות הכילו פטרול, או שהיתה כאן התחלה לנסיון צליחה בכוח רב יותר. מכאן נבעה השתדלות הדיביזיה לבדוק את אמיתות ההודעה, בעזרת הרגימנט השכן ובעזרת חילי התותחנים המתאים לכך במיוחד, תודות לאימונו בתצפיות. במקרה הנתון, בלילה, יתכן ואפשר היה להסיק מסקנות גם מטיבו של רעש הקרב הנשמע.

המפקד המנוסה של הרגימנט האמצעי היה ידוע דיביזיה בנטייתו להערכות מצב אופטימיות מדי, בהן שגה לעתים קרובות. תכונתו זו הובאה בחשבון שעה שהוחלט בהקדם על הפעלת העתודה הדיביזיונית. לעולם יהיו מצויים מפקדים אשר יעריכו את מצבם הערכה נוחה מדי; אך עוד רבים מהם אלה שיראוהו כחמור מכפי שהנו. יש גם מפקדים הדורשים תגבורת בכל מצב שהוא — כדבר שבעקרון. בנוהג זה צפונה סכנה; כי קריאת העזרה של מפקד כזה עלולה לא להתקבל כרצינית דוקא בשעה חמורה באמת. חלק מאמנות ההנהגה חסוקטית הוא לדעת לשקול את הודעות ולהעריכן, על פי תכונתו האישית של שולחן. המקרים הקיצוניים שהוזכרו מוכיחים מה מברעת הנה חשיבותו של אורח הודעות עניני. כל עוד משהו אינו ברור דיו יש לציין זאת במפורש (ראה הודעת הדיביזיה לקורפוס).

במיוחד ראוי לציין דוחו של ה"א' למפקד בשעה 0030. הדבר נראה כמובן מאליו — אולם ישנו דוגמאות לרוב, כאשר קצין מטה סבר, כי אפשר לו לדווח על הודעה, הנראית כאילו בלתי חשובה, רק למחרת הבוקר. הרי מכך נובע, בסופר-של-דבר, מה שקוראים, "פיקוד שלישיים". קציני המטה מתחילים לנהל את הענינים בלעדי המפקד, דבר — שאסור כי יקרה. המפקד הוא הנושא באחריות; לשם כך עליו לראות ולשמר את הכל.

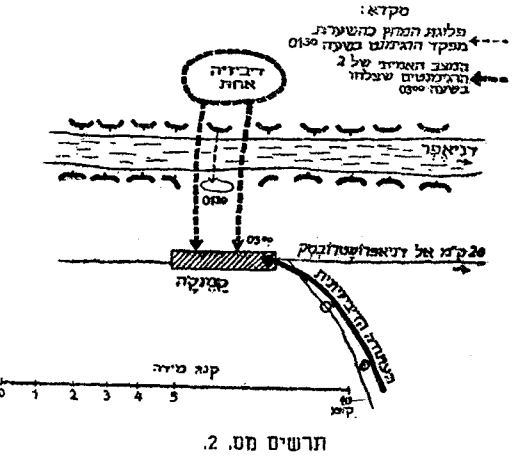
„דוגמת ויאזמה“:

ב-31.3.42 בשעה 0455 מתקיפה דיביזית הרגלים ה"א' בשלג עמוק ממרחב ויאזמה מערבה. בשיתוף

מפקדי המדיעין, חיל התותחנים וחיל ההנדסה מתקינים את מוצביהם בקרבת המוצב הדיביזיוני, כי מן ההכרח שיהיה קל להשיגם אישית ובמהירות. **ב. העברת וייעות**

„דוגמת דניאפּר“:
באוקטובר 1943 מחזיקה דיביזית הרגלים ה"א' בגדה הדרומית של הדניאפּר, ממערב לדניאפּר ופאטרובסק בגזרה לאורך 35 ק"מ. מאחרי קוי הדיביזיה זיה באמצע הגזרה חונה העתודה הדיביזיונית. זן שורכבת מגדוד התחלופת של שדה (שלפי הרכבו הריהו מסוגל לקרב), ומגדוד משחיתיהטנקים ה"א' 15. ששצממו שתי פלוגות ולרשותו כלי ירייה סע-עצמיים. בשעה 0030 מטלפן מפקד הרגימנט האמצעי של הדיביזיה אל ה"א' 1: „נסיון יריב לצלוח את הנהר ליד גבעת החול; כנראה — פטרול גישוש“.

הצעדים בהם נקט ה"א' 1 הוא מתקשר עם הרגימנט השמאלי ועם חילי התותחנים. מהו הרושם הקיים אצלם לגבי גבעת החול? (2) הוא מדוח למפקד דיביזיה. מפקדת הדיביזיה מועיקה את העתודה דיביזיונית למצבהכּן.

בשעה 0130 באה הודעה טלפונית שניה מאת מפקד הרגימנט האמצעי: „סירות מספר העלו אנשים לחוף. כנראה — פלגת-מחץ בעלת עצמה פחות או יותר נכרת. הנני מפעיל את עתודת הרגימנט (תרשים מס. 2) על כל מקרה שלא יבוא“.

הצעדים בהם נקטה הדיביזיה: (1) פקודה: העתודה הדיביזיונית כולה נשלחת אל הרגימנט האמצעי ומוצבת תחת פיקודו. יש להטיל את היריב אל הדיניאפּר ע"י התקפת-נגד. (2) דיווח לקורפוס: „נסיון

דהיינו, הגדוד המכיל „מלואים“ לשאר יחידות הדיביזיה, להחלפת אבידותיהם בקרב. הנלווה בקביעות אל הדיביזיה בשדה.

ג. הפקודה

מתן הפקודה בעל-פה — הוא האידיאלי בצורה זו קיימת בידי המפקד אפשרות להשפיע ישירות את השפעת אישיותו על המבצע. גם הטכניקה החדשה מניחה אפשרויות למתן פקודות בעל-פה. בעת הקרב חיב המפקד להגיע לשם כך אישית עד אל מקבל ה-פקודה; אל לו לקרוא להלז מיחידתו. לפני תחילת מבצע מתוכנן אפשר לאסוף את המפקדים במוצב הפיקוד הדיביזיוני לשם מתן הפקודות.

ב"דוגמת ויאזמה" בוצעה ההתקפה של יום 13.3 דרך קראבטחה של גייסות אחרים. עובדה זו איפשרה להוציא פקודה להכנות ולסיור כבר ביום 29.3 ביום 30.3 בערב ניתן "לשחק" את מהלכו המקווה של המבצע כ"משחק תכנון" על גבי תרשים-מפה 1:2500, שהוכן בחפזה.

דרוש זמן להכנת כל פעולה שמתכונים לבצעה. ככל שמקדימה הפקודה להגיע אל היחידות, כן נשאר זמן רב יותר לגייסות לשם הכנה מדוקדקת. על כן נוהגים שימוש רחב במתן ידיעות מוקדמות, בפקודות התראה ובפקודות מיוחדות.

מעל לכל חייב כל מטה לערוך בתמידות שיקולים לגבי מגמתן האפשרית של פקודות שהוא עלול לקבל לן — ובהתאם לכך לנהל את עבודת המחשבה המוסק דמת.

בעקבות הפקודה הנמסרת בעל-פה או בטלפון חייבת לבוא הפקודה בכתב. היא מכנסת את הפקודות המיוחדות, מתקנת שגיאות שמיעה או טעויות בהבנה (המשימה והנתונים), שיתכן ולא נתגלו אף ב-זמן החזרה. הפקודה בכתב, מהווה גם את היסוד ליומן המלחמה. על-כן עליה להנתן במהירות האפשרית. כן רצוי לאשר פקודות אשר נמסרו כמברק בטלפון או באלחוט — גם באמצעות שיחת-מפקדים קצרה בטלפון.

לתנועות-מסע ארוכות, צליחות נהר וכדומה, הכרח לערוך לוחות-זמנים, טבלאות חניה ופקודות להסדרת התנועה. תרשימים ותשקיפים וכן סימוך על גבי מפות — מקילים במידה רבה על מתן הפקודות ותורמים לקיצורן. יש לקבוע באופן מדויק את סמכות החתימה על הנחיות קבע.

התפוצה אינה ענין לבלבל. מצבי הכפיפות מתחלפים במהירות כה גדולה, שהחלטה מי ומי צריך לקבל פקודה מסוימת מחיבת שיקול מדויק בכל מקרה רמקרה. גם אופן העברתה של פקודה-בכתב הוא לעתים קרובות ענין בעל חשיבות מרובה.

פעולה עם כוחות אחרים עליה להשמיד קורפוס פרישים רוסי הנמצא בעורף החזית הגרמנית ומאים על קר האספקה.

עד שעה 0515 מגיע דו"ח מן הגייסות התוקפים: 0455 — התחלנו בביצוע. בשעה 0520 נשלח דו"ח אל הקורפוס „0455, הדיביזיה החלה בביצוע". בשעה 0545 באה שאילתה מאת קצין מן הקורפוס: „מה מצב ההתקפה?"

הערות: אפשר להבין את הקצין הזה, שרצה למסור למפקדו את תמונת מהלך ההתקפה בשעה 0600. הדיביזיה השיבה לו שלעת עתה אין איש יכול לדעת מה מידת הצלחתה של ההתקפה. אילו דיווח כי ההתקפה מתקדמת יפה, הלא יתכן ובעוד חמש דקות היתה נבלמת ואז היתה הודעתנו מטעה. אם יקרה משהו מיוחד שומה על הרגימנטים לטלפן. אך אם תטריח אותם בשאלות ברגע זה, שמפקד הרגימנט והשליש טרודים עד גבול יכולתם — לא יבינו בכלל מה רוצה הדיביזיה.

הטלפון מקל במידה רבה מאוד על הנהגת גייסות. ב"דוגמת דניאפר" הנ"ל היה על ה"א" לנהל יותר מ-50 שיחות טלפון ב-12 שעות. אך יש והטלפון נהפך לצרה צרורה. יש לנהוג הבלגה בשימוש וביחוד בכיוון מלמעלה למטה. כלל זה יפה גם לגבי משך השיחות. דוגמה לכך: גנרל מפקד קורפוס בגזרה הצפונית של חזית המזרח התקשר עם אחד ממפקדי הדיביזיות שלו בכדי למסור לו משימת קרב קשה דחופה. עם תחילת השיחה רשם שלישי של המפקד את שעה 0915, ועם סיומה — 1017; כלומר, 62 דקות!

ההכרח הקים בדיביזיות ממונעות, בשעת מלחמת-תנועה, לדווח ולנהג את הגייסות באמצעות האלחוט בלבד — הגביר שם את הנכונות לקבל החלטות, ואת המחשבה האחראית.

בעבודת המטה חשוב לדעת בדיוק כמה זמן מצריכה הצפנתה, העברתה ופיענוחה של הידיעה-באלחוט. כמרכיב מן הראוי לדעת מהי נקודת הרזיה של מרכזית-האלחוט, באשר למספר שיחות האלחוט שניתן לה לעעבירן בפרק זמן מסוים. אלחוט-דיבור מקל על מתן הפקודות ומחישו („קול קונר"). תנאי בל יעבור לכך הוא השימוש בכינויים מוסמכים לגבי יחידות, עצמים-במפה ומושגים טקטיים כגון אויב, התקפה, אש-חיתים וכו'. בלשון סתרים זו יש להשתמש גם בטלפון החל מן הדיביזיה ומטה, בגלל הסכנה של התחברות האויב לקוים.

התוצאה: פריצה רוסית; שתי הדיביזיות נאלצות להסיג את חזיתן אחורה.

כעבור זמן מה מחליפה דיביזיה אחרת (נאמר: „דיביזיה ת'“) את הדיביזיה הנ"ל (נאמר: „דיביזיה ז'“) והיא עתה השכן מימין. חוזרים ושנים הן המצב והן השיחה הטלפונית — רק הגבעה וכינייה נשתנו. התשובה הפעם: „אמנם גם לנו חסרים מאוד תחמשת ושריון אולם אצוה לירות 300 פגז אל תוך גורתך ואעמיד 4 תותח-סער מחר בבוקר מאחורי אנפך הימני. דאי עוד תהיה לך הזמנות לגמול לי“.

בינואר 1945 נמצא אחד הקורפוסים בנסיגה — בפני יריב העולה עליו בכוחו — מן הקו ג' אל קו ד'. בהגיע מפקד הקורפוס למוצב-הפיקוד החדש, נמסרה לו פקודת הארמיה, כי לרגלי חדירה עמוקה של האויב מצפון לקורפוס, עליו להמשיך מיד בנסיגתו; נמסר, שקיימת סכנת „התהוות קלחת“ (כיתור). הצעדים בהם נקט הקורפוס: פקודה פתאימה באלחוט אל הדיביזיה הדרומית, ובטלפון — אל האמצעית. התברר, שאין כל אפשרות להתקשר באמצעי קשר טכניים עם הדיביזיה הצפונית, מאחר שמכונת האלחוט שליד מטה הדיביזיה יצאה, כ"נראה, מכלל שימוש. ניתנה אם כן פקודה-בכתב קצרה לקצין הקישור של אותה דיביזיה, והוסבר לו באיזו דרך עליו לנוע אליה. במסירתה של פקודה זו בזמן היו תלויים חייה של הדיביזיה, ויתכן אף של הקורפוס כולו. לכן נשלחה ליתר בטחון, קצין נוסף באותו תפקיד, אך בדרך אחרת. קצין זה הגיע לדיביזיה, לעומתו נעצר הראשון בעברו את הדיביזיה תאמצעית על ידי הגייסות, כמרגל וחבלן. בנסותו להמשיך בדרכו נפתחה עליו אש. נוקבו צמיגי מכונתו, נפצע הנהג, והשליח עצמו הושם במעצר. כדי ש"יבן מקרה שאינו רגיל זה יש להסביר, כי באותם הימים התהלכה שמועה שקצינים רוסיים במדים גרמניים מפיצים פקודות כוזבות.

לקח דוגמה זו: לעולם אין להתעלם מאפשרות „החייכך“ המלחמתי. עליכן: „טובים השנים מן ה"אחד“.

הטיפול בפקודות המנהלה נעשה לפי אותם העקרונות כבפקודות המבצע הטקטיות. הנסיון הוכיח כי דבר תכליתי הוא, להכליל בפקודה הטקטית גם את הפרטים המנהלתיים החשובים למשל: יש לפנות ר"לשומר 10 בתים בכניסה הצפונית לכפר א' כתחנת אחזישה הראשית של הדיביזיה.

ד. שכנות

„דוגמת אוקראינה“:

דיביזית הרגלים ה-15, מותשת-קרבות, מצפה ל"חקפה מקומית על אנפה הימני. מפקד הדיביזיה מטלפן אל מפקד הדיביזיה השכנה מימין: „אנו מצפים להתקפה על גבעה 101 מחר. אולי יש לך אפשרות לתת לנו תמיכה ארטילרית ולהכין מספר טנקים במקום כזה, שיוכלו להתערב אצלנו, אם יהיה צורך?“ התשובה: „מצטער, גם לי כמעט וחסרים כליל תחמושת ושריון“.

מחקרותיו של מטה-דיביזיה גרמני

- a (1) — מחלקת המבצעים
  - b (2) — מחלקה לעניני העורף (אספקה ומנהלה)
  - c (3) — מחלקה למודיעין (סיוור)
  - d (4) — מחלקת הדרכה
- ארבע מחלקות אלה מהוות את אנף ההנהגה (או הנהג) (Führungs Abteilung) אשר לעתים מכנים אותו גם „מטה-הנהגה“: לעומתו, מקובל לכוות את השאר כ„מטה הערפי“.
- 1) — אכ"א
  - 2) — המחלקה המשפטית
  - 3) — המחלקה האפסנטית (כולל רפואה)
  - 4) — המחלקה האפסנטית (כולל רפואה)

התקפה זו נהדפה.

ל קח: שכנות — פירושה עזרה פעילה.

ה. החיים במטה

„דוגמת שאניא“: — דיביזית הרגלים ה-15 עברה להגנה על גדת השאניה (70 ק"מ מזרחית מויאזמה) אחרי קרבות קשים ונסיגה מהמרחב של מוסקבה בסוף ינואר 1942. הקור מגיע ל-30 עד 40 מעלות מתחת לאפס. מטה הדיביזיה ומטה-הניהוג יחד בבית-מרחץ. בחדר היחיד (7x7 מ') עובדים ר"חיים: מפקד הדיביזיה, 8 קצינים, וכ-15 לבלרים, רצים, שמשים וטלפוניסטים. למען השלמות אזכיר גם את 3 הנשים הרוסיות, ישיש, עז, תרנגולות, פשי-פשים וכינים רבים, שאף הם היו תושבי החדר. לאחר שבזמן ההוא כמעט ונותרו כליל דרכי האספקה מער"בה מויאזמה, שרר מחסור חמור. במזון, לפי פקודת הדיביזיה ניתן ליחידות הלוחמות 300 גרם לחם ליום לאיש, למטה הדיביזיה וליחידות המנהל — 100 גרם. נוסף על כך — בשר סוסי, מאלה שנהרגו; 7 סיגריות ליום בקו הלוחם, 4 — לכל האחרים.

הערות: — כאשר הגייסות רעבים — חיב גם המטה להדק את החגורה. כל גישה אחרת לא תובן. כאשר הגייסות ניזונים ומאוכסנים היטב — אין צורך בהינורות מיוחדת במטה. אמנם לגופו של-דבר מוצ"דק הוא, שמפקד הדיביזיה, הקשיש בשנים, והנתון בעבודה רוחנית דרוכה יקבל מזון שונה, קל יותר.

הסיסמה לעבודת המטה חייבת להיות: המטה קיים למען הגייסות, ולא להיפך. עליו לנהוג לפי הכלל „שרת את הלקוח“. יתכן מאוד ולא תמיד יצדק הלקוח. אולם הוא זכאי לכך שבקשותיו והצער תיו תזכנה לבדיקה, עיבוד ותשובה יסודיים; וזאת — בכל מקרה ומקרה ובמהירות האפשרית. בעתות שקט חייבים כל קציני המטה לבקר את הגייסות שבקו לעתים קרובות ככל האפשר לראות את הבעיות בעצמם ולהציע עזרתם.

ו. תרגילי מטה

כבר ביום הקרבות הראשון חייב המטה לעבוד ללא חיכוך. בימי שלום, ואף בתמרונים, מעטים הם הימים בהם יזדמן לו, למטה דיביזיה, לנהל את עבודתו ולהנצח על הגייסות באורח המתקרב פחות או יותר למסיבות המלחמה. על כן הכרחיים הנם תרגילי מטה וכן תרגילי מטה-זקשר משולבים. יש לערוכם בערך כדלקמן:

1. התקנתו של מוצב פיקוד;

2. העתקת מוצב-פיקוד;

3. הדיפת התקפות שונות על מוצב-הפיקוד.

(בכל תרגילים אלה יש לכלול בתמידות מרכזית טלפונים ומרכזית אלחוט. התרגילים יבוצעו תחילה ביום, ולאחר זאת — גם בלילה).

4. „משחקי תכנון“ בסוגיות פיקוד טקטי ומנהלה, עם השלישים וקציני המטה של היחידות. תוך כדי כך יש לתרגל את הטכניקה של מתן פקודות ואת אורח הדעות-הקשר. הנהלת התרגיל קובעת את ההחלטות לפעולה ואת מהלך-ההתפתחות.

5. תרגילי-מטה-קשר שלדיים. הגייסות מבוים עם חוליות הפיקוד של הפלוגות. המטות, חיל-הקשר מחלקות הקשר שביחידות משתתפים בעצמתם השלמה. יש להבדיל כאן בין שני סוגי תרגיל: א) בחת פתחות קבועה לפי תכנית מוכנת מראש. ב) בהתפתחות חופשית עם חופש החלטה לצדדים המתרגלים.

מטה שהוכן והוכשר כראוי ידע לעשות בחריצות ובבטחון בכל משימה, ולוא הקשה ביותר, לטובת הנותנים למרותו — למען הענין המשותף.

מן הרמן הצעיר. בכך אינה צרה עינם של הגייסות ואפילו לא במעיל הפרוה אשר ילבש, גם אם להם עדיין לא ניתנו בגדי החורף. אבל במקרה זה לא היו רואים בעין יפה את שלם המטה ואת השליש הצעיר, לו היו עוטים פרוות אף הם. דברים אלה מחיבים תשומת לב פכיסולוגית מדוקדקת, ומוטב אף להפריז במקצת ולדקדק בהם לטובת רוח-הצות.

ככל שרמת המטה גבוהה יותר כן יש להתמיר בש-מירה על הלקח, המלמדנו כי הדוגמה בלבד היא המשפיעה ומקימת את האמון. בצבא הרוסי היו לוחות מזון שונים לחיילים, לקצינים צוערים ובכירים, מפקד הדיביזיה הגרמני קיבל את מזונו ממטבח השדה. יתכן ובמטות גבוהים יותר יש מקום ל-מכנסים הארוכים המגוהצים היטב, ואילו במטה הדיביזיה מקומם לא יכיר, ולו רק מסיבת הגבלות המטלטלין בלבד. ברוסיה בלאו הכי לא היתה תכנית בטלטלת כבודת-קצינים רבתי מהסיבה הפשוטה, שביום מן הימים היא היתה הולכת לאיבוד בין כה וכה. אין בכלל במלחמה שעות עבודה קבועות כבימי שלום; על כל פנים לא במטה דיביזיה. בדומה לגייסות, גם המטה אסור שיאומץ לאורך זמן יתר על המידה. יש לשאוף לכך, כי גם בעתות קרב יזכה כל איש ואיש, והמפקד בכלל זה, למנת שנה מינימלית על ידי החלפה הדידת. ממילא לא יצליח הדבר לעתים קרובות.

ההוראות קובעות כי יסודה של המסגרת החיצונית לעבודת הצות במטה הוא באמון ההדדית. כבפלוגה, כן גם במטה צריך שתתפתח מין הרגשת בית אצל השייכים אליו. לכך נחוצים השקפה משותפת על מהות השירות, ומגע אנושי.

* דברי המקור הגרמני ניתנים כאן כלשונם. למעשה, נכון אמנם (לפי תאורי מציאות-החזית הרוסיים, במקורם), כי מזונם של מפקדים גבוהים יותר היה בצבא הסובייטי משופר יותר. אולם אין זאת אומרת, כי לא נוקקו אף הם וביחוד בקירבת קו החזית — למזון מבושל במטבח השדה ממש כאותו מפקד דיביזיה גרמני; ולעומת זאת אין ספק (הפעם לפי תאורים גרמניים) כי לרשותם של קצינים גרמניים גבוהים יותר היו תוספות שונות של מאכל ומשקה. נתקבלו תבילות וכיוצא בזה... אם גם לא במצבי ניתוח כזה המתואר לעיל. — המער.

רשמי סיור מיוגוסלביה (סוף פעמור 69)

בסיום, מן הראוי לצין את היחס היפה בו נתקבלה משלחת צה"ל ע"י הצבא היוגוסלבי. יחס לבבי זה, הנכונות להראות ולהסביר, ליוו את משלחת צה"ל